

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Ček. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.549 za inzerate;
Sarajevo št. 7563;
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

SLOVENE

O nacionalizmu

V modernem političnem slovarju bi težko bilo dobiti krilatice, ki bi bila toliko zlorabljena in po nemarnem imenovana kakor je izraz »narodenc« ali kakor sedaj pravimo »nacionalenc«. Vsi vemo, da je pretrpan nacionalizem pahnil svet v krvavi svetovni metež. Nacionalna nadutost zlasti Nemcev je v veliki meri zakrivila vojno. Mislili bi, da bo povojna Nemčija izmordena in očistišča po tolikih potokih nedolžno prelite krvi postala v tem pogledu strpljivejša in zmernejša. Toda, kako nas preseneča, ko ravno možje istega duha, ki so pahnili Nemčijo v nesrečno vojno, sedaj, ko jih je volja enega človeka zopet spravila na površje, skušajo z isto frazo o »nacionalnem katoličanstvu« katoliški centum pritisniti k tlom in očistajo kakemu Brüningu, ki je na bojišču in v ranami spriljal svoj patriotizem, — da je on in njegova stranka premalo nacionalno orientirana. V resnici pa bo vsak, ki pozna razmere v Nemčiji, preje pripravljen soglašati s Försterjem, ki v prvi februarški številki svojega berlinskega glasila (»Die Zeit«) analizira politični položaj v Nemčiji in prihaja baš do nasprotnega zaključka. Förster namreč misli, da je centum vse povojno desetletje, ko je sodočeval v vladi, imel preveč ozirov na hipernacionalne instinkte prusovstva. Vedno se je bal, da bi nacionalno veljal za inferiornega in je tako indirektno ter nehoti pospešil rast prusovskega razizma in njegove sedanje razuzdanosti.

Sicer je res, da se borba za »nacionalizem« in njegovo monopolizacijo običajno razvije ob raznih volilnih kampanjah, po doseženih rezultatih pa se to priljubljeno orožje desničarskih strank spravi v ropotarnico do prihodnjega volilnega boja. Toda prav tako je res, da imajo gotove politične skupine izreden interes, da v javnosti trajno vzdržujejo pri nepoštevanju ljudski masi mnenje, da zlasti katoličani niso in ne morejo biti nacionalno dobri in dovolj zanesljivi. Tudi pri nas se izvestno časopisje, predvsem ono, ki ga vodi in kontrolira masonerija, mnogo prizadeva, da jugoslovanski katoličizem okleveta kot nepatriotičen, državno nezanesljiv ali naravnost kot protidržaven element. Pri tem gre največkrat za čustveno, docela subjektivno nerazpoloženje poedincev proti katoličizmu, ki more, lansirano v javnost, biti le v škodo potrebni strpljivosti in mirnemu sožitju v državi.

Kaj je torej s katoliškim nacionalizmom? Ako govorimo najprej čisto splošno, po našem mnenju nacionalno štiti in dela očitno tisti, ki postavlja interese vsega naroda nad osebne egoistične interese. Če je Platonov izrek resničen, da je človek že po svoji naravi bitje, ki šele v sožitju in pripadnosti k ljudstvu more izpolniti svoj življenjski cilj, potem je nacionalna usmerjenost — temelječa morda na nagonu ohranitve rase — pri človeku podana že sama po sebi kot naraven postulat. Vprašanje je le, koliko človek to naravno dispozicijo, ki mu je dana že od Stvarnika, tudi praktično razumno uporablja ter udeležuje. Šele tu gre do največkrat pota vsakebdi.

Kar tiče našega konkretnega odnosa do obstoječe države, v kateri živimo — in s tem tudi našega nacionalizma, smo že ponovno in nedvoumno izpričali svojo voljo do pripadnosti k Jugoslaviji in ljubezen do te države, ki so soustvarjali tudi najboljše katoliškega kova. Jugoslavija nam katoličanom ni le nek zaokrožen geografski pojem, ampak izraz nacionalnega sožitja treh bratov, pri čemer smo vedno le obžalovali, da se državna streha Jugoslavije ne razteza tudi nad ostale, enakovredne naše brate.

Takšemu širokemu pojmovanju jugoslovanstva pa utegne nasprotovati vsako mišljenje, ki bi se dalo voditi od enostranskih sektarskih, gospodarskih ali tudi političnih vidikov. Takšne stvari s bistvom nacionalizma tudi nimajo nobene prave zveze. Vzemimo primer. Nikogar ni, ki bi imel pomisleke glede nacionalne lojalnosti naše sedanje narodne skupščine. Saj so vsi njeni poslanci kandidirali na eni in isti vsedržišni listi. Toda ko gre za notranjo ureditev države, se med samimi poslanci in senatorji kažejo razna mišljenja in stališča, kakor smo v zadnjem času večkrat čitali. Ali bi radi tega smeli koga od prizadetih gospodov osumiti za nepatriotizma? Vsakdo ve, da je po vseh državah bila in bo ravno notranja državna oblika predmet najbolj razgibanih debat in da v tem oziru kaže absolutne popolne oblike sploh ni mogoče najti. Končno za dobrobit naroda niti ni toliko odločilna oblika kakor duh ustave in uprave.

Biti nacionalen se po našem mnenju pravi — postaviti se v službo vsega naroda. Bistvu nacionalnosti nasprotuje vsako privilegiranje le ene ljudske plasti pred drugimi, pa naj bo to v upravi, gospodarstvu ali sicer v socialnem oziru. Enakim dolžnostim morajo v pravno urejeni državi odgovarjati tudi enake pravice. To budi v državljanih zavest pravne varnosti in veselja do dela pri rasti in gradbi skupne domovine. Hugenberg in Hitler, ki mečeta na cesto preizkušeno in zvesto uradništvo, delata zato nemški domovini slabo uslugo. Za resnično nacionalno čutečega, demokratičnega moža je zadostno, da v ponos, ako more reči: Služim domovini, to se pravi služim dobrobiti vsega naroda!

Nacionalni delavec se popolnoma posveti eni ideji, — ideji nacionalne skupnosti. Kdor pa se postavi v službo ene ideje, ne sme prezreti reda, ki vlada tudi v kraljestvu idej. Treba je, da se podreja vse osrednji, zadnji, to je božji ideji. Kakor tudi je nacionalna ideja velika in sveta, se delo za njo brez odnosa do Boga spreminja v malikovalsko službo. Radikalni nacionalistični desničarji na to nujno medsebojno zvezo največkrat pozabijo. Sicer imajo tudi oni svojega boga — kakor vidimo v hitlerjanstvu, ki ga pa pojmujejo kot rasnega genija, kot svojega »velikega zaveznika«, ki v krščanskem smislu nima nič božjega na sebi. To je bog sovra-

Izpred Državnega sodišča za zaščito države

Drugi dan čitanja izpovedi prič

Bolgrad, 28. febr. 1. Danes dopoldne ob 8 se je pred državnim sodiščem za zaščito države nadaljevala razprava proti Janezu Brodarju in tovarišem. Takoj po otvoritvi se je pričelo zopet čitanje izjav

Dr. Branko Alujevič

Dr. Branko Alujevič je izjavil: Na shod v Senčur sem bil poslan kot delegat banovinskega tajništva JRKD v Ljubljani. Odpeljal sem se z dr. Rapetom. V Senčuru sem bil skoraj ves čas zraven okrajnega načelnika in orožniškega podporočnika Rakiča. Takoj po prihodu v Senčur sem opazil, da se zbirajo ljudje iz drugih krajev, ki so prihajali na kolesih. Njihovo vedenje je jasno kazalo, da so neprijateljsko razpoloženi napram poslancu Barletu in da mislijo motiti miren tok shoda. Že pred začetkom shoda so skušali vdreti na zborovalni prostor in izpolniti dvorišče tako, da ne bi mogli naši pristavi priti več noter in poslušati govornike. Zandarmerijska patrula je hotela to preprečiti in je že takrat prišlo do življenjskega in klicov, ki so povečevali voditelje sedanje opozicije. Zborovanje se motile tudi ženske iz sosednjih hiš z različni mediklji, predvsem z vzkliki, da izdajamo slovenstvo in slovenski narod. Ker sem bil sam v bližini, sem bil v nevarnosti, da me iz sosednjega okna polijejo z mrzlo vodo. Dokler je trajalo zborovanje, so nasprotniki poskušali vdreti na zborovalni prostor in izvajati vesteransko zmedo. Temu se je uprla zandarmerija. Videl sem, kako je nekdo zgrabil za karabinko orožnika in mu jo skušal iztrgati iz rok, kako so tudi izšli sabljo zandarmerijskemu podporočniku. V tej zmedbi je podporočnik Rakič potegnil iz žepa revolver in z njim zapretel hujšakem. Takrat je pa nenkrat padel iz sosednje hiše strel, kateremu je sledila toča kamenja in polen. Nato je zandarmerija streljala salvo in razgnala ljudi v cerkev in za hišne zidove. V tem času je zborovanje končalo ter so takrat govorniki brez razlike pozvali poslušalce, da se mirno razidejo. Okrajni načelnik dr. Ogrin pa je stopil pred zborovalni prostor med nasprotnike in to posebno pred bivšega poslanca Brodarja, katerega edino na videz pozna, ter ga pozval, naj naroči svojim ljudem, da se tudi oni mirno razidejo, ker bodo enako storili vsi zborovalci brez razlike. Brodar je na to jasno in določno odgovoril: »Moji ljudje so popolnoma mirni. Vi pa recite vašim ljudem, naj se mirno razidejo.« Te besede sem mogel določno slišati, ker je bila okrog okrajnega načelnika in Brodarja v tistem momentu praznosta. Nasprotniki so tudi po končanem zborovanju naprej vpili in so padali klici proti poslancem in proti vladi. Slišal sem te vzklike: »Dol z izdajavci, dol s krvavo vlado, dol z diktaturo, živio Korošec, dol z živikovci, živio svoboda!« Nato sem jaz stopil blizu k dr. Rapetu, katerega je masa enako izživala, ter ga zval, naj se poda med nasprotnike in naj tam govori. Toda on

posameznih prič pred preiskovalnimi sodniki o dogodkih v Senčuru, Hrastju, Primskovem, Cerkljah in drugod. O dogodkih v Senčuru so bile prečitane izpovedi sledečih prič:

Je pripomnil, da gre, toda samo na osebno odgovornost tistih, ki so ga vabili, da se mu ne bo nič zgodilo. V tem trenutku mi je rekel neki gospod: »Ali se mar ne spomnite tistega slovenskega politika, ki se je pustil kamenjati, samo da dokaže, da so njegove besede živa resnica?« Z dr. Rapetom in drugimi gospodi sem nato odpotoval v avtomobilu, ker smo morali tako rekoč bežati, da se izognemo kamnom, ki so leteli za nami. — Ko sem stal na terasi, so tiste ženske vpile name: »Ti si izdajalec slovenskega naroda in slovenskega jezika!« Neki možki je vrgel iz tega okna cel škaf vode na mene. Ko so padali prvi strel, sem se nahajal v bližini orožnikov. Takrat je masa navalila na orožnike. Orožniki so napravili protisunek z nasajenimi bajonetmi in so gnali maso čez cesto. En del mase je zbežal na dvorišče nasprotne hiše. Da je to Umnikova hiša, mi ni bilo znano. Na tem dvorišču sem videl že prej nekaj ljudi. Od tukaj je tudi začelo padati kamenje na orožnike in s kamenjem tudi polena. Takrat je podporočnik Rakič stopil na ograjo tega dvorišča in takrat je padel prvi strel, ki je bil očitno iz revolverja. Šele po tem strelu sem videl, da je začel streljati proti dvorišču čez ograjo tudi podporočnik Rakič, nakar so streljali tudi orožniki. V tem trenutku je masa zbežala za cerkvijo in v ulico poleg cerkve ter začela obmetavati orožnike s kamenji in poleni, ki so padali čez tam stoječe hiše. Se pred shodom sem videl, kako je masa skušala razbiti orožniški kordon. Če je kdo vodil to maso, ki je pritiščala za mojimi hrbtom, nisem opazil. Janeza Brodarja sem videl pred streljanjem, kako je hodil med ljudmi in se z njimi razgovarjal. Nato je pa v spremstvu drugega, bolj oblečenega možakarja šel proti ograji nasprotne hiše in je od tam, to je od Umnikove hiše, opazoval razvoj dogodkov. Pri tem se je pogovarjal s posameznimi kmeti, ki so od časa do časa prihajali k njemu in se tako ločili od središča gneče, h kateri pa so se po razgovoru ponovno vračali. Po streljanju se je ta Brodar vrnil z ostalimi pred prostor pri cerkvi, ter je stopil na sredo ceste v spremstvu možakarja, ki sem ga poprej omenil. Takrat je stopil k njemu okrajni načelnik dr. Ogrin. Sledil je razgovor, katerega sem že prej omenil. Antona Umnika ne poznam. Ali je bil to tisti možakar Anton Umnik, mi ni znano. Bil pa je močan možakar, dobro oblečen, in se mu je poznalo že po zunanosti, da je tudi on eden od vplivnejših oseb. Po prihodu župnika Škrbca sem bil v gostini in zato ne morem v tem pogledu ničesar izpovedati.

Podpeskar Matija

Podpeskar Matija z Brega 12 je izjavil pred preiskovalnim sodnikom sledeče: Tudi jaz sem bil na shodu v Senčuru. Osumljen sem bil, da sem metal kamenje na orožnike in sem bil zato tudi v preiskovalnem zaporu 24 dni. Od doma sem šel sam ter sem spoloma dohitel druge kolesarje, tako da nas je bilo v skupini 8—12. Pri znamenju nismo našli nobenih orožnikov, pač pa so bili na glavni cesti pri tistem Grajsarjevem hlevu. Tam je bilo okrog 8—12 orožnikov. Orožniki nas niso pustili naprej. Padel je vzklik iz naše skupine: »Živio dr. Korošec!«, a ne vem, kdo je to bil. Nisem

Sirc Franjo

Priča Franjo Sirc je pred preiskovalnim sodnikom izpovedal sledeče: Tisti teden pred 22. majem so bili napovedani razni politični shodi JRKD v našem okraju, pa sem večkrat slišal od raznih strani, da bodo ti shodi razbiti. To so mi pravili politični somišljeniki, ki so to zvedeli iz vrst pristavev bivše klerikalne stranke. Govorilo se je posebno glede Senčurja, da bo tam posebno hudo in da pride tja čez 500 kolesarjev iz kamniškega in ljubljanskega okraja. O vsem tem sem obvestil dr. Rapeta, ki je prišel v nedeljo 22. maja v Kranj z avtomobilom v družbi dr. Alujeviča in Colnarja. Povedal sem jima, kaj sem zvedel o dopoldanskih shodih, to je o shodih na Primskovem in v Pred-dvoru, da so bili namreč razbiti.

Ko smo prišli v Senčur, smo videli veliko množico ljudi na cesti pred Gasperlinovim dvoriščem. Še vedno pa so prihajale množice kolesarjev ter se zaganjale v orožnike. Vsi kolesarji so imeli večinoma zelene kravate. Množica je postajala čim dalje večja, posebno, ko so se prišli ljudje iz cerkve.

Shod poslanca Barleta je bil napovedan za 3 popoldne, prišel pa je ob pol 4. Do otvoritve sem bil na cesti poleg tistega kordona, ki je bil pri Grajsarjevem hlevu. Orožniki so zapirali pot

štva do vsega, kar ne pripada lastni naciji in divjeke maščevanja nad političnimi nasprotniki, nacionalistični bog je največkrat le personifikacija nacionalne misli.

Takšno pojmovanje nacionalnosti seveda nasprotuje krščanskemu odnosu do narodnosti. Katoličanom je tudi nacionalno delo v toliko dragoceno, v kolikor pomaga ustvarjati in pospeševati kraljestvo božje na zemlji. V božjem kraljestvu pa ni umetnih ločin, ni privilegijev po rasah in razredih, zato tudi katolik odklanja nacionalizem, ki ne priznava enakosti otrok božjih. Spoznanje velikih vrednot in dobrin, ki jih ima lasten narod, katoličana navaja k strpljivosti in spoštovanju tudi drugih narodov. To je toliko razvpita in zasramovana »katoliška internacionalca«, ki pa je zrasla ravno iz spoznanja in vrednotenja bistveno nacionalnega in ki meri pomen kakega naroda po tem, v koliko je

videl, da bi bil Krč hotel prijeti za puško orožniku in da bi bil vpil: »Čakaj hudič, saj te poznam! Boš že dobil!« ali da bi grozil, da nas bo prišlo še veliko več, kakor nas je sedaj. Ne on, ne nihče drugi iz naše skupine ni vpil ne živio svoboda ne živio republika, kar lahko potrdim s prisego. Svoje kolo sem pustil potem pri svojem strelu in prišel v Senčur od zadaj pri cerkvi, kjer ni bilo zastraženo. Šel sem tudi na dvorišče Gasperlinove gostilne. V Senčur sem sicer prišel z zeleno kravato, ki sem jo pa pozneje odstranil ter so me zato orožniki pustili na shod.

tudi proti Visokem in proti Sp. Brniču, ki pelje naprej v Kamnik. Slišal sem vzklike: »Živio Korošec! Dol z Barletom! Živela samostojna Slovenija!« Videl sem tudi obtoženega Janeza Brodarja, ki je hodil sem ter tja na prostoru pred cerkvijo, večinoma v spremstvu dveh oseb, ki jih pa nisem poznal. Ljudje so prihajali k njemu in odhajali. Vendar pa nisem slišal, kaj je Brodar s temi ljudmi govoril. Lahko pa rečem, da je bila podoba taka, da prihajajo ljudje k njemu javljati in da odnašajo naročila, oziroma navodila.

Ko je približno ob pol 4 prišel iz smeri od župnišča ali od cerkve poslanec Barle, ga je obšestvo sprejelo z živio vzkliki. Dol Barle! Živio Korošec! Na dvorišče orožniki niso puščali tistih, ki so imeli zelene kravate, kakor tudi ne onih, ki so jih zaupniki poznali kot strastne nasprotnike. Na dvorišču se je zbralo okoli 200 oseb, od katerih pa je precejšen del dvorišče akoraj takoj zapustil, ker se je slišalo zunaj strašno vpitje in je na strehe, deloma tudi na dvorišče začelo padati kamenje.

Orožniki so potiskali množico, ki je postajala vedno bolj in bolj agresivna, od vhoda stran. Bil sem priroten že pri raznih demonstracijah, toda še nikdar nisem videl, da bi bili ljudje tako nasilni,

njegovo delo dragoceno in plodonosno za občo človeško kulturo. Katoličan bo spoštoval domovino vsakogar, svojo bo pa ljubil.

Za nas jugoslovanske katoličane je nacionalno delo in čustvovanje nekaj samo po sebi danega. Za narod delamo in žrtvujemo, ne da bi za to izgubljali mnogo lepo zvenečih besedi. Ako od časa do časa tudi v javnosti to poudarimo, storimo to radi tega, ker je izvestni tisk toliko klevetanja in natolcevanja razlil čez nas, misleč, da s takim opravkom služimo nacionalni ideji. Dolžni smo pa to tudi spominu tistih mož iz naših katoliških vrst, ki so se borili in umirali za našo veliko skupno domovino. Dolžni smo to storiti tudi v počastitev tisočev in tisočev nesebičnih narodnih delavcev, ki se ne ponajajo s svojim nacionalizmom, a tudi še danes tiho delujejo in nesebično žrtvujejo svoje najbolje moči za rast in povzdig našega naroda.

da bi nastopili s tako predrznostjo in nasilnostjo proti orožnikom. Med množico so bile tudi ženske, ki so vpile, in sicer tako, da so bile kar zarpile v obraz. Brodarjeve dekle, med katerimi je bila tudi Umnikova hčerka, so posebno glasno kričale in so skušale skozi okno metati polena na nas, kar se jim je pa le slabo posrežilo. Razločil sem klice: Izdajalci! Živio Korošec! Živio samostojna Slovenija! Padali pa so tudi drugi vzkliki, katerih se več ne spominjam. Med tem so tudi zunaj na trgu padali vzkliki: Živio Korošec! Dol z Barletom! Živela slovenska republika! Živela samostojna Slovenija in drugi nedovoljeni vzkliki.

Orožniki so pričeli streljati šele tedaj, ko je padel revolverski strel z Umnikovega dvorišča. Po streljanju se je na trgu zopet začela zbirati množica, in sicer okoli nekoga, ki je stal v sredini. Iz te množice so padali razni vzkliki. Kdo je bil tisti v sredini, nisem mogel videti, pozneje so mi rekli, da je bil Brodar. Ko je odšel župnik Barle na dvorišče, nisem bil zunaj, ampak menda na dvorišču, zato tega prizora nisem videl. Slišal pa sem vpitje: Dol z Barletom! Videl sem, ko je stopil na cesto, da je letelo kamenje proti levemu delu trga, kjer je župnišče. Ko sem zaslišal vpitje: Živio avto! sem šel ven in na vprašanje sem zvedel, da je prišel Zabetov avto, ki je pripeljal kranjskega župnika Škrbca. Gneča sredi trga je bila vedno večja in zdlo se mi je, ali dobro nisem videl, da nekdo iz množice govori. Ko sem odhajal, je letelo na vse strani kamenje.

Predsednik senata: »Brodar, ali ste čuli, kaj izjavlja ta priča?«

Brodar: »Sirc je bil že od nekdaj naš največji nasprotnik in se je vedno boril proti nam z vsemi mogočimi sredstvi.«

Stefe Anton

Priča Stefe Anton iz Senčurja je izpovedal: »Tega dne sem bil na dvorišču Gasperlinove gostilne. Tedaj, ko so pritiskali ljudje od zunaj proti vhodu, sem šel ven in sem videl Janeza Okoma na cesti, ko je bil že ranjen. Tedaj je pričelo padati kamenje in polena. Polena so prihajala z Umnikovega dvorišča. Ko so pričeli padati strelji, sem se odstranil in šel naprej proti orožniški vojašnici. Videl sem, da je sedaj Umnik umaknil proti svoji hiši, ostal pa je še vedno na cesti. Brodarja in Umnika sem videl pozneje na prostoru pred cerkvijo, oziroma pred župniščem. Hodila sta gor in dol. Ko je govoril župnik Škrbec, sem slišal, da je Umnik rekel ljudem: »Odstranimo se, da bo prostora, da bo lahko šel Barle domov. Če hočemo počastiti dr. Korošca, pa pojdemo malo po vasi!« Da bi bil Umnik šuntal, in na vprašanje, ali je ljudi pomirjeval, izjavljam, da sem slišal tedaj, ko je govoril župnik Škrbec, kako je rekel Umnik ljudem, naj bodo mirni, pa naj poslušajo. Pa tudi ob neki drugi priliki, ko je govoril okrajni načelnik, jim je rekel, naj bodo mirni, da bo okrajni načelnik govoril. Drugega ne vem.«

Koprivnik Franc

Priča Koprivnik Franc izpoveduje, da je bil obtoženi Grile Franc za časa zborovanja pred Grajsarjevo hišo in da je bil popolnoma miren. Tudi ne ve, da bi bil Grile nosil kako zastavo.

Dogodki v Hrastju

Radi dogodkov v Hrastju so bile na današnji razpravi prečitane izpovedi sledečih prič:

Dolšina Franc

Dolšina Franc se je nahajal v službi kot orožniški narednik še z dvema orožnikoma v Hrastju. Potem ko je dobil opozorilo od posestnikov sina Janeza Rekarja, da Barleta ne pustijo govoriti, je šel tja. V Hrastju je opazoval veliko množico, med katero je hodil Janez Brodar. Vendar ni mogel razumeti, ali in kaj je govoril Brodar. Čul je samo klice: Živio Korošec! Dol z Barletom! Živio svoboda! Dol s tirani! Nekdo je z zvonika obesil slovensko zastavo. Po izjavi ljudi je bil to Brodarjev hlapec. Stori je to po ukazi Brodarja. Zahteval je od Brodarja, da aname zastavo, kar pa je storil šele po odhodu poslanca Barleta. Dalje tudi ni ustregel zahtevi, da bi odstranil množico. Brodar mu je odgovoril, da nima na maso nobenega vpiva. Priča Dolšina je slišala, da je Janez Brodar odhajajočemu Barletu očital, da ni bil po pravici izvoljen, temveč s silo. Škrbca Matijo je videla priča v družbi čestih ali sedmih oseb, ko je odšel v dvorano Gasilskega doma. Ko je poslanec Mravljec pričel govoriti, mu je župnik Škrbec glasno odgovarjal, da je treba po zakonu izvoliti predsednika shoda. Radi tega je prišlo do medsebojnega prerekanja. Brodarja na tem shodu ni videl.

Predsednik senata: »Gospod Brodar, ali ste čuli, kaj izjavlja priča?«

Brodar: »Dolšina mi je ukazal, naj snamem z zvonika zastavo. Odvrnil sem mu, naj jo sname tisti, ki jo je v zvonik nesel. Barletu nisem rekel, da ni bil postavno izvoljen. Jaz sem tekel k množici, da bi jo pomiril, zlasti fantje, da ne bi kaj neumnega napravili.«

Strelec Franc

Priča Strelec Franc, trgovec, izpoveduje, da je slišal od nekaterih ljudi, na katere se pa več ne spominja, da je Brodar pred shodom v Hrastju sklical svoje zaupnike in jim dal žganja in mošta. Pozneje so ti ljudje prišli na cesto, slišal je, da so fantje vpili: Dol z Barletom! Dol z izdajalci! Živio Korošec! Nisem pa slišal vzklikov proti državi in drugim nedovoljenim vzklikom. Da bi bil Brodar hujkal množico, sam nisem slišal, pač pa sem videl, kako je hodil od moža do moža. Nankrat je začelo zvoniti in iz zvonika je bila razbežena slovenska zastava. Kdo je naročil zvonjenje, ne vem. Zdi se mi pa, da Janez Brodar kot vodja opozicije. Proti Barletu je padlo nekaj kamnov, ne vem pa, od koga in če po naročilu Janeza Brodarja.

Brodar: »Gospod predsednik, ni res, da bi dal ljudem, ki so prišli k nam, žganja. To je laž, ki se je izkazala kot neresnična tudi pred sodiščem. To-žil sem klevetnike in so bili tudi obsojeni. Dal sem jim samo mošta.«

Predsednik senata: »Mošta jim niste mogli dati, kajti bilo je sredi meseca maja.«

Brodar pojasnjuje predsedniku, da pomeni mošt pri nas jabolčnik in ne, kakor misli predsednik, samo vinski mošt.

Šimnovic Jože

Šimnovic Jože, posestnikov sin, je pred preiskovalnim sodnikom izpovedal sledeče: Dne 16. V. dopoldne po litanijah sem čakal pred cerkvijo v Hrastrju na prihod g. Barleta. Videl sem ga, ko je

Rozman Jože

Priča Rozman Jože je izjavila sledeče: »Tudi jaz sem bil med tistimi, ki smo čakali na shod poslanca Barleta. Ko je prišel pred Društveni dom v Hrastrju in je videl, da je zaprt, je hotel govoriti tam pred domom na cesti, kjer je kmečka tehnična. Poleg je tudi cerkev, kjer je bila zbrana množica ljudi in med njimi tudi Janez Brodar. Ko je Barle pozdravil navzoče, je Brodarjev hlapec razobesil v zvoniku slovensko zastavo in zavpil: Živio dr. Korošec! Nato so vsi Brodarjevi pristasi pričeli vpiti: Živio dr. Korošec! Dol z vladjo! Vpili so kar naprej, tako da Barle ni mogel nadaljevati in se je potem vrnil k svojemu nečaku Alešu Staretu. Brodar je potem zaklical: Tisti, ki ste z menoj, pojdite za menoj, drugim bom že pomagal, ko pridemo mi na površje. Videl

Miha Molj

Priča Molj Miha je izpovedala sledeče: »Potem, ko je bil shod Janka Barleta v Hrastrju dne 16. maja preprečen, smo se zbrali v hiši mojega svaka Aleša Stareta. Tu nas je bilo več, večinoma sacni sorodniki in naše ženske. Bila je moja žena Angela, Alešova mati in Fičarjeva žena Ivanka. Ženske pa so bile med seboj in se za naš razgovor niso menile. Prišel pa je v hišo obtoženec Janez Brodar, nas pozdravil in prisledel. Začel je s tem, da nas ima rad kot prijatelj in da bi hotel povedati, kako so se razvili dogodki, da bomo vedeli, kako stvar stoji in zakaj gre. Nato sem pripomnil: »Janez, zakaj pa pustiš, da tako vpijejo in razgrajajo na shodu? Ti bi bil pustil Barleta govoriti in ko bi ta nehal govoriti, bi pa še ti govoril.« On je na to odvrnil: »Jaz sem bil tudi tega mišljenja, toda bil sem v Ljubljani.« Nato je pripovedoval vsebino razgovora, ki ga je imel z dr. Korošcem v Ljubljani in da mu je dal Korošec nalog, naj razbije shod. Njegovo govorjenje zaradi shoda je bilo jasno opravičevanje. Vse, kar je storil, je bilo po naročilu dr. Korošca. Nam je rekel, da je bil on tudi mnenja, naj se shod vrši, in da bi on govoril po Barletu.

Nato sem ga vprašal: »Kaj pa vi zahtevate? Ali zahtevate morda avtonomijo?« Brodar je nato odgovoril: »Ne, mi nismo več s tem zadovoljni, mi hočemo več, mi hočemo federacijo.«

Zupan Franc

Priča Zupan Franc je izjavila, da je bila 16. maja popoldne prisotna, ko se je pripeljal poslanec Barle v Hrastrjo na shod. Barle je šel najprej k svojemu sorodniku Alešu Staretu in je potem prišel skozi vas pred društveni dom. Že preje po litanijah so se ljudje zbirali pred cerkvijo in čakali na shod, med tem ko so se drugi zbirali pri Janezu Brodarju. Tam sem videl spravljena mnoga kolesa.

Ko je Barle prišel pred društveni dom, so začeli vsi vpiti: Živio Korošec! Videl sem, da je Barle nekaj govoril z Brodarjem, ne vem pa, kaj. Ali je skušal Barle govoriti, tega ne vem. Res pa je, da je bilo veliko vpitje, in sem opazil, da je Barle nekaj mahal z roko, kakor bi hotel reči, naj bodo tihi. Ljudje pa so tako vpili, da se ni moglo ničesar slišati, tudi če bi kaj govoril. Barle se je potem obrnil in odšel proti Petrovcu, Brodar pa je rekel množici: »Tisti, ki je za nas, naj gre sem (proti njegovi hiši), drugi pa naj ostanejo tam.« Ljudje so ga ubogali in se je potem pokazalo, da

Dermastja Joža

Priča Dermastja Joža izpoveduje, da je prišel na Barletov shod in da je z njim v sorodstvu po ženi. »V Hrastrju je bila velika množica ljudi, ki ni pustila Barleta govoriti, temveč je kričala: Fui Barle, Dol z Barletom, Živio Korošec! Brodar Janez je pri vsem tem početju množice stal mirno in se je samo smehljaj. Ni sicer hujskal, toda tudi miril ni v zvoniku so nato pričeli pritkavati. Nekaj dni za tem je stopil v našo hišo Brodar, ki se je začel opravičevati, češ da je bil tudi on že tako prega-

Pravst Franc

Priča Franc Pravst je izjavila sledeče: »Shoda, ki se je vršil neko nedeljo popoldne v Hrastrju, sem se udeležil kot Barletov somišljenik. Shod bi se moral vršiti na dvorišču Aleša Stareta in Hrastrju. Na dvorišču se je nabralo precejšnje število Barletovih pristavev, vendar je poslanec Barle šod že po par uvodnih besedah zaključil, ker je začela pred Staretovo hišo zbrana množica nasprotnikov tako rjevati, da poslanec Barle govorja ni mogel nadaljevati. Zborovalci smo stopili z dvorišča na cesto pred hišo, kjer sem razložil iz splošnega kričanja predseme klace: Živio Korošec! Kakih drugih vzklikov nisem slišal odtodno razločil. Sredi množice sem videl Brodarja Janeza. Nisem slišal, da bi bil tudi on kaj vpil. Nikogar pa nisem slišal vpiti nedovoljenih vzklikov, zlasti ne Brodarja Janeza, ki je bil

Staré Aleš-Kunej Josip

Priča Staré Aleš izpoveduje, da je videl v času, ko je bil Barletov shod, veliko množico ljudi, ki je vpila. Sredi množice je stal Brodar. Iz njegovih ust nisem slišal nobenih vzklikov. Kolikor se spominjam, se je obnašal tedaj mirno, dočim je njegova okoličina ves glas vpila. Shod je trajal prav malo časa, ker poslanec Barle radi rjevenja ni mogel govoriti. Tudi ta priča izpoveduje, da se je prišel po tem dogodku Brodar k njemu opravičevati, češ da mu je bilo naročeno, naj ne pusti Barleta govoriti. Ko so se nato pogovarjali o Sloveniji, je on izjavil, da nismo več z avtonomijo zadovoljni, mi zahtevamo federacijo. Rekel je, da bo kmalu drugače. Priča Staré Aleš je nečak poslanca Barleta.

Priča Kunej Josip, orožniški kaplar, je izpo-

vedal, da je dne 16. maja popoldne prišel v Hrastrjo z narednikom Dolšino in še drugim kaplarjem. Pred Društvenim domom je na drugi strani ceste, kjer ima tudi Brodar svojo hišo, stala večja množica ljudi, približno 250 po številu. Med njimi je stal tudi Brodar. Vpili so: Živio Korošec! Dol Barle! Živio svoboda! Drugih vzklikov se ne spominjam.

Dolšina je pozval tudi Brodarja, naj množico odstopi, toda Brodar se je izgovarjal, da je ne more in da ljudje sami hočejo, da se Barletov shod prečeli. Radji tega so morali cesto izprazniti z nasajenimi bajonetmi. V zvoniku je visela slovenska zastava in so tudi pritkavali.

Ko se je pokazal poslanec Barle, je množica hotela navaliti nanj. Z največjo težavo smo napravili toliko prostora, da se je lahko vrnil na Staretovo dvorišče, kjer je prišel govoriti. Zunaj pa je množica tako vpila, da ni bilo mogoče slišati njegovega govora, ter je radi tega shod zaključil. »Janez Brodar so se sprejeli po cesti med množico. Če je kaj vpil, nisem slišal. Pač pa sem videl in slišal, da je grozil nekaterim Barletovim pristavam, ki so bili na dvorišču, da se bo že vse preobrnilo.«

Strelec Franc

Naslednja priča Strelec Franc iz Prebačevega izpoveduje, da je bil kritičnega dne v Hrastrju, da je videl Brodarja med množico. V tisti skupini so bili tudi otroci, ki so kričali. »Jaz sem rekel Brodarju, naj da otrokom mleka, da bodo še bolj kričali, nakar mi je rekel Brodar: Jaz ga lahko dam, ker ga imam. Ti ga pa ne moreš, ker si občinski gostec, hincev, ki kupuješ ukradeni žito.«

Brodar: »Gospod predsednik, to je največji zapeljivec ki zapeljuje naše ljudi. To je resnica!« Tu prosil za besedo obtoženec Umnik in naproša predsednika senata, da naj prečita še nekatere akte, ki govorijo o njemu v prilogi.

Predsednik senata mu odvrne, naj sporoči svoje želje svojemu zagovorniku, da bo stavil konkretne predloge.

Dogodki v Mengšu

Radi dogodkov v Mengšu so bile na današnji razpravi prečitane izpovedi sledečih prič:

Mrak Marta

Pred preiskovalnim sodnikom je priča Mrak Marta izpovedala sledeče: Za demonstracije, ki so bile v Mengšu 15. maja popoldne, nisem bili prav nič pripravljeni ter so prišle povsem nepričakovano. Ko sem se popoldne vrnala s sprehoda, sem opazila pred cerkvijo, zlasti v župnišču, veliko število koles, ki jih drugače tudi ob nedeljah ni opaziti. Ko sem pogledala skozi okno svojega stanovanja, sem videla dva mlada duhovnika, ki sta prišla iz župnišča in sta šla mimo cerkve naprej po glavni ulici proti Velikemu Mengšu. Morala sta biti dva misijonarja iz Grobelj, ker sta imela tiste dolge kile, kakor jih ne nosijo naši duhovniki, pač pa jezuiti.

Po končanem cerkvenem popoldanskem opravilu sem opazila, da vsi čakajo pred cerkvijo in da se niso razšli kot ponavadi. Ljudstva je bilo toliko, da je bilo vse kar črno: glava pri glavi, tako da bi človek težko prišel skozi gnečo. Kdaj je prišel Strcin Janez iz cerkve, nisem opazila, pač pa sem ga videla, kako je stal v gneči tik pred cerkvenikov hišo, blizu katere stanujemo. Okoli njega je stala gruča moških, s katerimi sem je pogovarjal. Tudi kaplana Škerbete sem videla v množici, toda ne v družbi Strcina.

Do družbi Strcina nisem poznala, pokazal mi ga je mož z besedami: Glej to je Strcin! Prav razločno sem čula, kako je Strcin vprašal nekega moškega v črni obleki: »No, ali ne bo nič.« Te besede sem prav razločno čula, ker je bilo vse mirno. Nato je tisti mož kakor odgovoril: »Če ne bo nič, bom pa sam naredil.« Dotični mož, ki je stal na vogalu naše hiše, tedaj, ko je Strcin to vprašal, je pristopil bližje k njemu. Nato se je takoj obrnil k svoji skupini. Še predno se je to zgodilo, je tisti mož zaklical: Živio Korošec! Živio slovenska zastava! Nato so začeli vsi kakor v zboru ponavljati iste vzklike. Potem so zapeli »Hej Slovenci!« in orlovsko himno.

Strcin se je potem odločil od svoje skupine in šel pred Sušterščevo trgovino, kjer sem ga videla tudi v družbi župnika Sušnika, ki je prišel med tem iz društvenega doma. Potem, ko so ljudje odšli omenjene pesmi, smo začeli vpiti: Dol s Sokolom! Živio inflacija! Živio republika! Dol s sokolskimi barabami. Dol s sokolskim znakom! In druge nedovoljene vzklike. Obratili so se proti našemu oknu in vpili proti nam: Dol s sokolskim znakom! Sokoli ne bodo učili naših otrok! Dol s sokolskim učiteljem! Živio svoboda! Živio slovenska zastava! To vpitje je trajalo kakih dvajset minut.

Šele potem so se ljudje premaknili in v spredu krenili po glavni ulici naprej proti Velikemu Mengšu. Na čelu spreveda sta bila Janez in Tomaž Ogrin. Janez Ogrin je nosil večjo slovensko zastavo. Spreved se je čez nekoliko časa vrnil. Na čelu spreveda sta bila Janez in Tomaž Ogrin, pa tudi Cerarja sem videla. Tudi on je nosil slovensko zastavo. Videla sem, da so vpili v sprevodu zgoraj omenjeni trije. Kaj so vpili, si nisem zapomnila.

Bil si pa med najhujšimi kričalci. Ko se je spreved vrnal, so bili ljudje kakor podivjani. Vpitje je bilo tako, da smo morali zapreti okna, ker smo se bali, da bi nas množica ne napadla ali pa tudi vdrla v stanovanje. Videla sem tudi orožnike, kako so korakali za sprevedom. Ko je množica stala še pred cerkvijo, sem slišala iz pogovora pod našim oknom, da čakajo še nekoga iz Domžal. Pozneje so res po glavni ulici prihajali kole-sarji v smeri iz Domžal do šole, in ko so videli, da ni nikogar, so jo ubrali nekateri v Veliki Mengši, drugi pa proti Malemu Mengšu. Vsi ti kole-sarji so imeli zelene kravate. Tudi med množico v sprevodu je bilo opaziti skoraj same zelene kravate. — Ta priča je bila zaprisežena.

Pri drugem zaslišanju je Marta Mrak tudi izjavila, da je videla, da se je pripeljal v smeri iz Velikega Mengša avtomobil. »Ta avto se je ustavil pred kaplanijo. Od pisarnice Alojzija Bleka sem pozneje zvedela, da je bil to avto trgovca Šenice in da se je pripeljal v tem avtomobilu misijonar Godina.« Na posebno vprašanje izjavlja, da tista dva mlada duhovnika, o katerih je govorila pri prvem zaslišanju, ni več videla.

Orožniki

Orožnik Sečnik Jože izpoveduje, da so se orožniki pripeljali z avtomobilom. Ljudstvo je vpilo: Živio Korošec! Živio svoboda! Nadalje pravi: »Ko smo jih pa razganjali, je bilo čuti vzklike: Fej Zandarj! Obtoženca Strcina Janeza med demonstranti tistega dne nisem opazil.

Orožniški narednik Janez Vodopivec izpoveduje, da so odšli v Mengšo radi napovedanih demonstracij orožniki in sicer najprej šest. Ko je narednik videl, da proti ogromni masi orožnikov ne bodo ničesar opravili, je poslal po pomoč v Domžale, ki je tudi prišla. Tako je bilo na mestu demonstracije 22 orožnikov. Množica je vzklikala: Živio Korošec! Dol z režimom! Dol z vladjo! Živio republika! Prepovedanih vzklikov pa priča ni slišal. V sprevodu, ki se je nato formiral, je bilo kakih 500 oseb. Janeza Strcina, ki ga ni bilo dobro ne pozna, ni videl, pač pa mu je povedal učitelj Mrak, da je Strcin izgovarjal nekatere inkriminirane besede. Glede Strcinovega dejanja ni mogel doznati po drugih pričah ničesar, samo od učitelja Mraka je zvedel, kar ve. Na čelu spreveda je nosil slovensko zastavo neki Janez Ogrin. Vsebinski pa je pokazal tako zastavo tudi Peter Cerar, ki je korakal v prvi vrsti. On je vseh zastavo dvignil, nato pa jo je zopet skril v žep.

Obtoženec Ogrin in Cerar vstaneta in zanikata resničnost izjave priče Janeza Vodopivca.

Naslednja priča Seruga Franc je opazil med množico, ki je rjevala, nekega Janeza Ogrina, ki je

nosil slovensko zastavo. Ljudje so vpili: Živio dr. Korošec! Živio slovenska zastava! Živio slovenski narod! Živio republika! Dol z režimom! Dol z izdajci in preganjalci slovenskega naroda! Tomaž Ogrin, čevljarški mojster iz Mengša, mu je pri razgrajanju razgalil prsi in zaklical: »Prebodi me, če si upaš!« Prišlo čista sta mu na pomoč Peter Cerar in še neki drugi in so mu hoteli odvzeti puško. Janeza Strcina je videl v Malem Mengšu, potem pa je naenkrat izginil, takoj ko so nastopili orožniki.

Nato so bile prečitane izpovedi sledečih orožnikov, ki so jih podali pred preiskovalnim sodnikom:

Kosi Stanko je izpovedal, da je prišel v Mengšo z avtomobilom iz Domžal. Nadalje pravi priča: Naša četa je šla 20. mož iz orožniške šole v Ljubljani. Množica je bila zbrana deloma pred cerkvijo, deloma na drugi strani na nekem trgu. Med njo je bilo videti več slovenskih zastav. Ljudje so vpili: Živio Korošec! Živio slovenska zastava! Živio svoboda! Na naše povelje, naj se razidejo, ljudje tega niso hoteli storiti, radi česar smo bili prisiljeni jih razganjati s silo. Nedovoljenih vzklikov nisem slišal.

Josip Nemec je izjavil, da je bil enkrat v službi v Mengšu 10 dni, da pa vendar tam ne pozna ljudi. Ko je tega dne prišel iz Domžal v Mengšo, je našel pred cerkvijo kakih 50 demonstrantov. Ti ljudje so bili mirni, dočim je množica, ki je bila zbrana v bližini kapelice, vpila: Živio slovenska zastava! Živio svoboda! Nosili so tudi slovensko zastavo. Ko so nas zagledali, so začeli vpiti in nas zmerjati, »da jemo njihov kruh in da ga mi ne zaslužimo«. Čeprav je bilo izdano povelje, da se naj ljudje razidejo, ljudje tega niso hoteli storiti. Nekaj fantov je bilo celo tako predzmihi, da so razgalili prsi in nas pozivali, naj jih prebodemo. Začeli smo jih razganjati, ker je trajalo skoraj celo uro. Metali so tudi kamenje.

Priča Gregelj Jože je bil tudi med orožniki, ki so razganjali množico. Tudi pred njim so fantje razgalili svoja prsa in rekli: »Streljaj na nas!«

Priča Martin Meško je izpovedal, da so našli pri cerkvi nekaj ljudstva, ki pa je bilo mirno. Od cerkve naprej pa je bilo več ljudi, ki so vpili: »Živio dr. Korošec, živio slovenska zastava, živio svoboda!« Vpilo se je vseprek. Ženske so nas zmerjale s smrkavci in barabami in so pljuvale proti nam. Na povelje smo začeli množico razganjati. Tamkaj stojičji kaplan ni storil niti enega koraka, da bi množico pomiril.

Sušnik Janko-Skrbec Stanko

Župnik v Mengšu, Sušnik Janko, je izpovedal sledeče:

Ko je bila prepovedana za 15. maja določena proslava dr. Korošca, smo mi proslavo odpovedali. 15. maja smo imeli popoldne v cerkvi litanije in shod Marijine družbe za žene. Predno sem šel v cerkev, sem videl sicer veliko množico ljudi, vendar temu nisem pripisoval nobenega pomena. Med množico nisem videl Janeza Strcina. Šele po litanijah sem ga videl med množico, ko je stal pred Sušterščevo hišo v družbi Antona Kompareta. Zraven je bil tudi Sušterščev mizar. Ne morem se spomniti, da bi od te strani padali kaki vzkliki proti državi.

Skrbec Stanislav, kaplan iz Mengša, privедуje tole:

Ko smo dobili prepoved od strani orožništva, da je Koroščeva proslava prepovedana, se nismo več zanjo pripravljali. Popoldne smo bili v cerkvi pri litanijah. Tam me je misijonar Očepek vprašal, če imamo kaj prostave. Odvrnil sem mu, da nič. Ko sem odšel iz cerkve, sem opazil večjo množico ljudi, ki je kričala. Našel sem na prostoru pred cerkvijo in pred cerkvenikov hišo tudi Strcina Janeza. V njegovi družbi je bilo nekaj meni neznanih ljudi. Vprašal me je, ali imamo kaj proslave. Odgovoril sem mu, da ne bo nič in sem odšel. Množica pa je vzklikala: »Živio dr. Korošec, živio slovenska zastava, dol s Sokolom!« Peli so: »Hej Slovenci!« in orlovsko himno. Nekje neznani mladenič je pristopil s Strcinu in ga vprašal: »Gospod Strcin, kaj naj naredimo?« »Strcin mu je odvrnil: »Razidite se! Ta odgovor so menjavali tudi drugi, ki so stali okrog Strcina. Dokler sem bil v družbi Strcina, nisem opazil, da bi bil ljudi kaj hujskal ali jih nagovarjal na kako vzklikanje ali za demonstracije.

Kosec Pavle

Kosec Pavle izpričuje, da ima gostilniško in mizarstvo obrt ter zalogo pohištva. »Usodnega dne sem videl množico, ki je hodila okrog cerkve. Na čelu množice sem videl slovensko zastavo. K meni sta prišla dva orožnika, me prosila in rotila, naj se odpeljem z avtomobilom v Domžale po orožniško pomoč. Jaz nisem nič premišljeval, temveč sem se odpeljal in kmalu pripeljal v Mengšo 9 orožnikov. Ljudje pa, ki so opazili, da sem pripeljal orožnike, so v moj avtomobil metali kamenje. To so bile po večini ženske. Kmalu nato je prihrumel v mojo gostilno druhal, kakih 30 moških, doma po večini iz Homca, Radomelj in Šmarce in so začeli vpiti nad menoj in me zmerjali s svinjo. Rekli so mi, da ne bodo nikdar več prišli v mojo gostilno.

Nato so odšli, ne da bi kaj naročili. Bivši župan iz Homca ni izustil nobene psovke, temveč mi je samo rekel: »da me je žihar sram.« Dejevo je samo to, da je od tistega časa moja gostilna skoraj popolnoma propadla. Ne pretiravam, če trdim, da imam pri gostilni najmanj 75 odstotkov izgube. Še hujske pa je v moji mizarški obrti. Tu sem prišel ob vsako delo. Moral sem odpustiti vse delavce, katerih sem imel deset, sedaj pa imam le še dva pomočnika. Izgubil sem mnogo naročil, novih naročil pa sploh ne dobivam. Celo moja sorodnica v Mostah, ki bo zidala novo hišo in se je že zmenila z menoj za mizarake dela, mi je vsako delo odpovedala. Tako so mi odpovedali tudi drugi, ki so bili doslej moji stalni naročniki in odjemalci.

Vidalij Jože

Priča Vidalij Jože pravi, da je videl Tomaža Ogrina, Janeza Ogrina in Petra Cerarja, ki so korakali in vodili vse spreved. Ljudje so vpili: Živio Korošec! Živio slovenska zastava! Dol z vladjo! Dol z režimom! Te vzklike je ponovil Tomaž Ogrin, ki se je drl na vse grlo. Peter Cerar pa je nosil na visoki prekli slovensko zastavo. Ko so prišli orožniki in pozvali množico, naj se razide, se množica ni hotela raziti. G. Sušnik, mengeški župnik, se je z orožniki prepiral. Tudi Strcin, ki je tam stal, se mi zdi, da je nekaj govoril.

Obtoženec Cerar se dvigne in pravi predsedniku: »Gospod predsednik, opozoril bi vas na to, da je izpoved priče Jožefa Vidalija neresnična. Iz izpovedi orožniškega narednika Vodopivca ste slišali, da me obtožuje, češ, da sem zdaj pa zdaj dvignil slovensko zastavo, ki sem jo imel v žepu in jo potem zopet vstaknil v žep. Vidalij pa zatrjuje, da sem jo nosil na dolgi preklji. Po njegovem pričevanju bi moral torej zastavo skupaj s prekljo vred vstakniti od časa do časa v žep.«

(Nadaljevanje na 3. strani)

SCHICHTOVO JELEN MILO
upotrebljavajo
pridne gospodinje

Proti rdečemu terorju v Nemčiji

Požar parlamenta je delo spartakistov

Požar je imel biti signal za
boljševiško revolucijo

Žalostna slika zažganega parlamenta

Berlin, 28. februarja. Tg. Šele ob 4 jutraj so lokalizirali požar nemškega parlamenta, ki so ga zanetili, kakor je sedaj ugotovljeno, ekstremni komunisti ali spartakisti. Ogromni požar je skušalo omejiti 12 polnih gasilskih oddelkov, ki so z naprom vseh moči in največjim številom cevi polivali ognjišče z ogromnimi curki vode. Požar je uničil veliko sejno dvorano, razen tega pa tudi tri manjše sejne dvorane na južni fronti. Porušen je ves srednji del palače do steklene kupole. Bilo pa je mogoče ohraniti vse prostore, ki so namenjeni na zunanji strani poslopja. Ko so prišli gasilci, je bil že ves notranji prostor v plamenih. Navaja se, da so zasledili 20 ognjišč, na katerih so požigalci zanetili požar, in sicer s tem, da so tam nakopili lesno volno in papir, škoda znaša več milijonov mark. Od polnoči dalje so se zgrinjale nepregledne mase radovednežev okoli parlamenta, ki so za gostim policijskim kordonom opazovali nočni požar posebno pa kupolo parlamenta, ki je nad črnim drevjem v nočnem žaru pošastno sijala.

Ko so mogli vdreti v poslopje samo, so čekali, da je vsa dragocena oprava zgorela. Tili so v razpravi dvorani samo še zadnji ostanki lesenega opaza. Od sedežev za častniške poročevalce se je razširil požar tudi v delovne sobe častniških. V splošnem pa je požar ostal omejen na kuloarje, ki obdajajo glavno sejno dvorano. Dosedaj so dosegli sledeče poškodbe: Porušena je kupola, morda tudi v svoji železni konstrukciji. Porušena je razpravna dvorana in uničene so najdragocenejše preproge. Ugotovili so netiše požara na najrazličnejših mestih od kuhinje uradniške kazine do delovnih prostorov častniških. Splošno nudi poznosa palača parlamenta zelo žalostno sliko.

Nameravali so celó zažgati tovarne in skladišča

Oficijozna poročila navajajo, da je ta požig do sedaj najhujši teroristični akt boljševikov v Nemčiji. Pri preiskavi Karl Liebknechtovega doma so našli navodila, po katerih se imajo zažgati vladna poslopja, muzeji, gradovi in celo podjetja, ki obratujejo z življenjskimi potrebščinami. Požar v parlamentu pa bi imel biti signal za krvav upor in državljansko vojno. Komunisti so nameravali v noči od torka na sredo pleniti trgovine. Po vsej Nemčiji bi imela naenkrat izbruhniti državljanska vojna. Komisar pruske vlade Gohring je izjavil, da bo proti takemu nastopanju komunistov postopal z najostrejšimi odredbami. Že preteklo noč je policija obkrožila in pregledala vsa važna poslopja in postavila pod nadzorstvo skladišča z življenjskimi potrebščinami. Vsa policija je popolnoma pripravljena.

Konferenca častniških pri g. ministru Jevtiču

V soboto, dne 25. februarja se je vršila v zunanjem ministrstvu v Belgradu častniška konferenca, katere so se pod predsedstvom zunanjega ministra dr. Bogoljuba Jevtiča udeležili vsi glavni uradniki jugoslovanskega dnevnega tiska.

Ob tej priliki je dr. Jevtič obrazložil zbranim častniškarjem glavne smernice zunanje politike naše države v luči zadnjih dogodkov. Opozoril jih je na važnost novega pakta Male trojeve in pohvalno podčrtal zadržanje našega tiska, ki je znal pravilno tolmačiti važnost pakta tako za našo državo kakor za konsolidacijo miru v srednji Evropi.

Opozoril jih je še na druge probleme, ka-

tere želi jugoslovanska vlada rešiti na polju odnošajev naše države v svojih sosedah ter se obrnil na zastopnike listov z željo, da od njih pričakuje iskrenega sodelovanja in da računa na stalno oporo našega tiska pri zasledovanju visokih idealov miru in složnega mednarodnega sožitja, kar predstavlja osnovni program jugoslovanskega zunanjega ministra in jugoslovanske vlade.

Častniški so se gospodu ministru zahvalili za izčrpen komunikativni in mu zagotovili, da bo naš tisk smernice in prizadevanja zunanje urada slej ko prej podpiral z iskrenim patriotizmom.

Aretacije vseh vodilnih komunistov

Na berlinski policiji imajo sila veliko posla. Nprestan prihajajo težki tovarni avtomobili varnostne policije, ki prepeljujejo cele trupe aretiranih komunistov k zasilanju. Policija je izdala zaporno povelje za dva vodilna državna poslanca, kakor domneva »Lokal Anzeiger«, za voditelja frakcije Törglerja in Koenena. Več kot 80 poslancev in drugih funkcionarjev komunistične stranke pa so začasno zaprli. Sedaj se vijejo v dolgih vrstah na hodniku policijskega predsedstva, kjer se čuje kako organi kličejo k zasilanju razne vodilne komuniste, kakor Thaelmana, Piecka itd. Davi so oblasti zaplenile vso naklado komunističnega lista »Berlin am Morgen«, že ponoči pa je policija zasedla poslopje socialno-demokratskega lista »Vorwärts«, iz katerega so tovarni avtomobili odvažali tiskovine, volilne oklice in letake.

Treba je poloviti vse komunistične kolovodje

Komunistična stranka pa še ne bo prepovedana — Volitve v parlament se bodo vršile v napovedanem roku — Nameravali so celó zastrupiti vodo in živila?

Berlin, 28. februarja. AA. Danes dopoldne ob 11 se je vlada sestala na sejo, da prouči nove ukrepe proti komunistični propagandi. Ministrski svet je sklenil s strogimi določbami zatreti vse poskuse politične sabotaže in terorja. Uredba o tem bo brez odloga objavljena. Vključ temu pa ni pričakovati, da bi vlada komunistično stranko še pred volitvami razpustila. Vlada se namreč boji, da bi v tem primeru komunisti stransko glasovali za kandidate socialno-demokratske stranke.

Uredba, ki izide mogoče že jutri, bo nosila ime »uredba o zaščiti naroda pred komunistično nevarnostjo«. Predložena bo v podpis predsedniku Hindenburgu in bo baje znatno omejila osebno svobodo.

Volitve se bodo vzele najnovejšim dogodkom vršile, kakor so bile napovedane, to je 5. marca. Policija je izdala nalog za aretacije vseh članov

Kdo je glavni požigalec

Požigalca van der Lühbeja so zaslišavali vso noč. Končno se je utrujen sesedel in ko so ga prepeljali v celico, je takoj zaspal. Požigalec je 24 letni zidar iz Leydena, ki je tam pripadal soaktivnejšim članom holandskih komunistov, kateri so organizirani po vzorcu nemških spartakistov. Van der Lühbe je bil pri vseh cestnih nemirih v zadnjih letih na Holandskem vodilni udeleženec. Pred dvema letoma je zahteval potni list za Rusijo in je takrat izginil iz Leydena. Ker od tedaj niti enkrat ni pisal svojim somišljenikom, v njegovi domovini ne vedo, ali je bil Lühbe medtem res v Rusiji.

Vlada ukrepa

Državna vlada in pruska komisarska vlada zasedata od sredi kar v permanenti. Čim bo vlada dosegla uspeh preiskave, bo poročala predsedniku republike Hindenburgu. Do sedaj še ni bil sprejet sklep o razglasitvi izjemnega stanja. Zdi se celo, da na tak korak niti ne mislijo, ker je po zadnji zasilni naredbi policija upravičena, zapreti za dobo do treh mesecev tudi take ljudi, ki so samo osumljeni izdaje ali veleizdaje. Dosedaj se poleg političnih funkcionarjev aretirali tudi voditelji tako zvane revolucionarne strokovne organizacije in nekatere znane komunistične intelektualce, med njimi tudi pesnika Rena in seksologa Hodana.

Hitler se sestane z Mussolinijem

Pariz, 28. februarja. AA. Današnji »Petit Parisien« priobčuje od svojega ženevskega dopisnika brzojavko te-le senzacionalne vsebine:

Izvedel sem od visoke osebnosti, ki se je pravkar vrnila iz Nemčije, da se pripravljata senzacionalni sestanek med Rimom in Berlinom. Po teh podatkih namerava Hitler po nemških volitvah, najbrž med 20. in 25. marcem uradno obiskati italijansko prestolnico in se tam sestati z Mussolinijem zaradi važnih razgovorov. Med italijanskim in nemškim zunanjim ministrom se že vrše pogajanja o programu tega obiska, ki pa je naravno odvisen od izida nedeljskih parlamentarnih volitev v Nemčiji in od dogodkov, ki bodo nastali v zvezi s temi volitvami.

Italija je pošiljala tudi strupene pline

Pariz, 28. februarja. AA. Današnji »Echo de Paris« trdi iz tujega informacijskega vira, da je po zanesljivih podatkih Italija v zadnjih 6 mesecih dobavila Madžarski preko Avstrije 195.000 ton strupenih plinov. V to težo je treba vračunati tudi težo steklenk za te pline, ki so podobne posodam za stisnjeni zrak. Zadnje količine so bile prepeljane na Madžarsko 17. decembra lanskega leta, to je 6 dni pred pošiljko hirteneberških plinov in pušk. Strupene pline so prepeljali po železnici preko avstrijskih prog in sicer po isti progi, po kateri so šest dni nato poslali 50.000 pušk in strojne iz Brestice. Pline so izdelali v milanskih tovarnah, kjer delajo še zdaj noč in dan za italijansko vlado in njene zaveznike. Plinske steklenke so na Madžarskem razporedili nekaj v Szegedinu, nekaj v Szombathely in drugod.

List opozarja na to, da je Mussolini v zvezi s temi aferami dal svojemu londonskemu poslaniku strogo navodilo, naj izjavi na merodajnem mestu med drugim to-le: »Če me bodo še dalje vznemirjali« temi aferami, bom odkrito izjavil, da pošiljam orožje na Madžarsko, Avstrijo in v druge države.

Ameriške banke v škripcih

Newyork, 28. febr. AA. Vse kaže, da se bančna kriza širi še v druge, doslej neprizadete države USA. Tako stopi danes v veljavo določba, da denarni zavodi v Littlerocku in North-littlerocku niso obvezani vrniti več kakor 50 odstotkov naložb vlagateljem. Tudi v Covingtonu (Kentucky) je 5 bank sklenilo omejiti izplačila. V Ohiju zahteva 100 bank moratorij za izplačilo vlog. Državni komisar nad bankami v Arkansasu je izjal il, da so denarni zavodi v Hotspringu in več drugih mestih te države zaprosili, da bi smeli omejiti izplačila naložb.

Novi petdesetaki

Belgrad, 28. februarja. AA. Srebrniki po 50 Din so se skovali deloma v Kovnici d. d., Belgrad, deloma pa v angleški državni kovnici v Londonu. Da se bodo oboji srebrniki med seboj ločili, je belgrajska kovnica postavila pod sliko Nj. Vel. kralja z majhnimi črkami besede »Kovnica A. D.«, medtem ko ni angleška državna kovnica ničesar napisala pod sliko. Tako bodo v bodoče v prometu srebrni petdesetaki z napisom »Kovnica A. D.« pod sliko Nj. Vel. kralja in brez tega napisu.

Kitajski pirati napadi parnik

Hongkong 28. februarja. AA. Kitajski pirati so napadli danski parnik »Diederichsen«. Po kratkem boju so premagali posadko in uničili brezlično postajo. Nato so prisilili parnik, da je zaveznil v neki kitajski zaliv, na kar so kitajski razbojniki pobegnili na kitajsko ozemlje. Kapitan parnika Jacobson Neisen je bil hudo ranjen. Kitajski pirati so odvedli s seboj tri potnike I. razreda. Belgrajska.

Dunajska vremenska napoved: Zaenkrat bo v območju severnih Alp še jasno, v južnih pa oblačno. Polagoma pa bo nastopilo zapadno vreme.

Dalekosežne omejitve ustavnih svoboščin

Berlin, 28. febr. tg. Državni predsednik Hindenburg je izdal napovedano zasilno naredbo za obrambo proti grozečim komunističnim nasilnim akcijam na podlagi čl. 48 ustave. S tem se do nadaljnjega ukinjajo nekateri členi ustave, kakor osebna svoboda, pravica do svobodnega izražanja, svoboda tiska, društveno in zborovalno pravo, pismena, poštna, brzojavna in telefonska tajnost. Vse te svoboščine se lahko omejuje. Možne so tudi hišne preiskave in omejitve lastniške pravice. Če se v kaki doželi ne bo storilo potrebno za vpostavitve javne varnosti, lahko državna vlada začasno ukine pooblastila vrhovnih deželnih oblasti.

Državnoborske volitve se bodo prihodnje nedelje vsekakor vršile. Ker bo trajalo najmanj leto dni do popravila poslopja državnega zbora, ki se bo sestel kmalu po volitvah, se bodo vršile seje v drugi dvorani.

Med dozdaj aretiranimi osebami je mnogo članov revolucionarne strokovne opozicije, med njimi komunistična poslanca Törgler in Remel, pisatelj Erik Mühsam, Lehn, prof. Feliks Halb, od lige za človeška prava Lehman-Russbuehlt, dalje pred kratkim pomiloščeni pisatelj Ossientzky, Egon Ervin Kisch in drugi. Aretiranih je tudi več komunističnih zdravnikov in odvetnikov.

Zaprli komunisti

Berlin 28. febr. tg. Število tekoma dneva zaprtih komunističnih poslancev in funkcionarjev znaša že okoli 130 oseb, od katerih še nobena ni bila izpuščena. Poslanec Törgler je bil konfrontiran s požigalcem van der Lühbejem. O poteku te konfrontacije se uradno nič ne objavlja. Svojemu zagovorniku je Törgler naglašal, da je videl Holandca Lühbeja, da je večeraj svedoč skupaj s nekimi drugim

poslancem in neko tajnico zapustil nemški državni zbor in šele pozno zvečer v gostilni zvedel, da gori parlament. Prijavilo so se priče, ki trdijo da so videli Törglerja s požigalcem kratko pred izbruhom požara v poslopju državnega zbora.

Socialisti izjavljajo da niso krivi

Berlin, 28. febr. tg. Glavni odbor socialdemokratske stranke je imel danes sejo, na kateri je slovesno proglasil, da stranka ali njeni člani niso niti v najmanjši zvezi s požigom parlamenta in sploh s terorjem.

Kdo je Lühbe

Haag, 28. febr. tg. Holandska komunistična stranka izjavlja, da je bil požigalec van der Lühbe pred tremi leti izključen iz holandske komunistične mladinske zveze, ker se je na shodu obnašal kot provokator. Stranka ga smatra za svojega sovražnika.

Peking je že pripravljen na oblego

in inozemska poslanstva so pripravila za svoje podanike potrebna zavetišča. Mislijo, da Japonci, ki bodo skoraj gotovo prodirali do Pekinga, ne mislijo severnega Kitaja anektirati zase, ampak ga hočejo samo ločiti od ostalega Kitaja, tako da bi se v Pekingu ustanovila samostojna Japoncem prijazna vlada. Imajo pa za slučaj potrebe v načrtu tudi čisto neodvisno severnokitajsko državo, ki bi stopila v federacijo z Džeholom in Mandžurijo ter drugimi mongolskimi provincami pod žezlom bivšega kitajskega cesarja Pu-Jija.

Dnevna kronika

Kaj pravite?

Pepelnica je mejnik. Preden prekoratiš mejo, si moraš oskrbeti polni list in vrt. Na polnem listu je vse natančno popisano, koliko si star, kje si rojen, kakšne lase imaš, kakšne oči, kateri državljani in kakšne posebne znake nosiš seboj, če jih seveda nosiš. Ko pa stopaš čez mejo med postom in pepelnico, zahtevajo od tebe še drugačnih podatkov, bolj točnih. O notranjosti, čustvih, mislih in iz njih izvirajočih delih. In lahko se človeku pri-meri, da na pepelnico vsega tega na tebi ne pre-čelijo in ne priznajo.

V teh norih dneh se je marsikdo oblekel v obleke norčivosti in nosil okrog našminkan in na-mazan obraz, da ne bi bil več podoben ne Jožetu ne Janezu. Morda si je celo marsikdo nadel tako oblačilo zato, da sebi prikrije samega sebe, da bi ga ne bilo treba sram pred božjim solnce. Tak bo kajpada težko dobil vrt iz pusta v pepel-nico. Tega pa ne bo krie carinik. Bodi vesel, če te bo z večjo ali manjšo zamudo vendar le pustil skozi. Kajpada je vedno škoda, če mora človeka šele mo-ralični maček ali pepelnični križ opomniti, da nisi večeraj dovolj mislil na mejo, ki jo boš moral pre-korati.

Pepelnične misli so drugačne ko pustne. Kdor pa se je o pustu kakor otrok veselil, je vriskal in se smejal, tako da ga ni bilo treba biti sram pred ljudmi in otroci, temu bo prehod čez pepelnično mejo lahek. Prav za prav je stvar celo lakota: Če znaš v žitlju vedno pravilno združevati resnost in veselje žitljenja, ti pepelnica ne bo niti mejnik. Pravi in lahki humor je doma le v krajih, kjer do-muje prava in čista vera. Zato za takega pust in pepelnice nista ločena z mejniki.

No, v teh dneh se za marsikoga izmed nas ves predpust bila ena sama dolga pepelnica s postom in žalostjo. Če je bila zraven pokora, smeh tudi upati na veliko vsajenje, katero gotovo pride. Prerojenje uklenjene narave nam v teh dneh mraza in ledu jamčijo zakoni narave, vsajenje duha in njegovo zmago nam na pepelnico garantira večni božji za-kon. To je smisel krščanskega optimizma.

Izjava

Uradno izjavljam, da je v vsej jugoslovanski provinci Družbe Jezusove:

77 patrov,
48 klerikov,
67 bratov laikov,

skupaj 192 članov.

V vsej provinci ni niti enega spanskega je-zuita.

Ljubljana, dne 1. marca 1933.

Viktor Kopatnik D. J.,
superior.

J. F. povsod se že govori in sliši J. F. - Vsakdo vpr a ša: kaj je to J. F. - Povsod se naglašja, da je J. F. samo za dame. - Kaj pomenita ti dve črki J. F.?

Položnice

mo priložili v današnjem listu vsem p. n. naroč-nikom, ki jim je s 1. marcem potekla naročnina na naš list, ali pa imajo še kak neporavnani zaostanek na naročnini. Vabimo vse prizadete, da se polož-nice poslužijo takoj v prihodnjih dneh in si s tem zagotovijo redno prejemanje lista.

Koledar

Sreda, 1. sušca: Pepelnica. Albin (Belko), škof; Antonina, mučenica. Dan se danes dolg 10 ur 54 minut ter zraste ta mesec za 1 uro in 36 minut na 12 ur in 30 minut.

Novi grobovi

† V Ljubljani je umrla gospodična Marija Hafner, uradnica. Pogreb bo danes ob 4 po-poldne. Naj v miru počiva! Zalujocim naše is-kreno sožalje!

† V Ljubljani je včeraj dopoldne ob 9 umrla gospa Katarina Schiller, zasebnica. Po-greb bo v četrtek ob 4 popoldne iz mrtvašnice splošne bolnišnice. Naj v miru počiva! Zalujocim naše iskreno sožalje!

† V Javorju pri Dobrunjah je umrl g. Jože Smrekar, v starosti 84 let. Pokojni je bil dolgo časa cerkven in dolgoletni naročnik krščanskih listov. Pokojniku svetila večna luč! Preostalih naše iskreno sožalje!

† V Smledniku je umrla gospa Katarina Lombardo. Pokopali jo bodo v četrtek ob 10 dopoldne. Naj ji sveti večna luč! Zalujocim naše iskreno sožalje!

† V Škofji Loki je mirno v Gospodu zaspal gospod Anton Lapajne, pisarniški ravnatelj v pokoji na Grmu. Pogreb bo v četrtek ob 5 po-poldne na mestno pokopališče v Škofji Loki. Blag mu spomin! Zalujocim naše iskreno so-žalje!

Osebnosti

= Nevarno je obolet g. Josip Plantarič, kanonik kolegijalnega kapitlja v Novem mestu. Priporoča se v molitev.

Ostale vesti

= Razveljavljena odlikovanja. Pisarna kralje-vih redov v Belgradu objavlja, da so razveljavljeni

ukazi, s katerimi so bili odlikovani Janez Kalan, duhovni svetnik v Ljubljani z redom Jugoslov. krone IV. stopnje, Ivan Avsenek, industrijalec v Ljubljani z redom Jugoslovanske krone V. stopnje in Josip Kardinar, upokojeni profesor v Celju z redom sv. Save V. stopnje.

— Sprejem v vojaško šolo. I. pehotna podčast-niška šola »Kralja Aleksandra I.« v Belgradu in IV. pehotna podčastniška šola »Kraljice Marije« v Zagrebu bosta sprejeli s prvim majem t. l. večje število gojencev iz meščanstva. Kandidati morajo biti naši državljani in ne smejo biti mlajši od 17 in ne starejši od 21 let. Prošnje naj se pošljejo na gorja naslova do 15. ozir. 10. aprila t. l. Ostali po-goji so razvidni iz službenega lista na strani 229 do 238, ki je interesantom na razpolago pri pri-stojnih voj. okrožjih in na vseh orožn. postajah.

— Justifikacija v Belgradu. Agencija Avala poroča iz Belgrada z dne 28. februarja: Davi je bila na dvorišču uprave belgrajskega mesta opravljena smrtna kazen nad Rajkom Randjelovićem iz Borova, ki je bil z obsodbo državnega sodišča za zaščito države z dne 14. februarja t. l. obsodni na smrtno kazen, ker je bil član in je po nalogu tero-ristične organizacije »Zapadna pokrajina« v Sofiji položil 11. septembra lanskega leta dva tempirana peklena stroja v vlak Belgrad—Niš, da bi s tem napravil atentat na ljudi in javne prometne na-prave.

— Pri haemoroidah, zaprtju, ranitvi črevesa, tvorih, pritisku vode, bolečinah v križu, tesnobi in prsih, utripanju srca ter omotici dosežemo z uporabo naravne »Franz-Josef« grenčice vselej prijetno olaj-sanje, večkrat pa celo popolno ozdravlje-nje. Strokovni zdravniki za notranje bo-lezni predpisujejo v mnogih slučajih vsak dan zjutraj in zvečer pol kozarca »Franz-Josef« vode. — »Franz-Josef« grenčica se dobiva v lekarnah, drogerijah in specerij-skih trgovinah.

— Poplava polhovk in benton. Iz Kamnika smo prejeli: Polhovke so prišle zadnje čase jako v modo v Kamniku in v vsem kamniškem okraju, najbrž zato, ker jih tu na več krajih izdelujejo. Ker je tako velik pojav polhovk zbudil splošno pozornost z najrazličnejšimi komentarji ne samo v kamniških modnih, ampak tudi širših meščanskih krogih, smo od več strani naprošeni izjaviti, da polhovka ni nikak dogovorjen ali spoznavalen znak kake polbarske družbe, bratovštine ali kaj podobnega, ampak zgolj praktično in udobno zimsko po-krivalo. Pač pa uživajo nosilci polhovk privilegij, da se jim pri pozdravu ni treba odkrivati. Za ta privilegij jih gotovo vsi moški lahko zavidajo in morda izhaja baš iz te zavesti trditve nekaterih, da tako pozdravljanje ni v skladu s splošno vljud-nostjo in bontonom. Ali ne bi kazalo razpisati uče-no anketo o tem spornem vprašanju, da se dožene, kdo ima prav.

— Smrt v snegu. Pred nekaj dnevi je odpo-toval iz Zagreba v Sarajevo Ivo Poljokan z na-menom, da bi nekaj dni emučal na planini Jaho-rini. Na poti pod Jahorino je srečal nekoga kmet-skega fanta, kateremu je obljubil 5 Din, če mu nese priljago do planinske kočice na Jahorini. Pol-jokan je s svojim spremljevalcem nadaljeval pot. Ko sta prehodila že doberšen kos poto, se je fant utrudil in Poljokan mu je odvzel nahrbtnik in s saučni nadaljeval svojo pot. Fantu je naročil, naj gre za njim po sledi. Fant pa je zaostal in končno obnemogel. Ko je Poljokan prišel v kočico in videl, da fanta ni za njim, je takoj alarmiral turiste, ki so bili v kočici. Vsi skupaj so šli iskat fanta. Po dolgem iskanju so ga našli zmrazjenega v snegu. Doslej se niso mogli ugotoviti, kdo je ta nesrečni mladenič.

— Rastlinska hrana. Casovne in življenjske razmere, kakor bogate izkušnje nas silijo, da se čimbolj obračamo od mesne hrane k rastlinski. Marsikatera bolezen ali smrt gre na rovaš napačne prehrane. Pričujoča knjiga pod naslovom »Prehra-na po novih zdravstvenih načelih«, ki jo je prire-dila Stefanija Humek, predstavlja prvi poskus se-znanitve našega ljudstva s sodobnimi načeli pre-hrane. Nudi 325 receptov, kako pripravljamo okus-na jedila, odgovarjajoča zdravi človeški prehrani. O ukubani sadni in zelenjadni hrani razpravlja knjiga v posebnem poglavju. — Ta velepomembna knjiga se dobi v Jugoslovanski knjigarni in velja broš. Din 30, vez. Din 40.

— Pri hemoroidni bolezni, zažatenu, natr-ganih črevih, abscesih, sečnem pritisku, obočelih jetrih, bolečinah v križu, tesnobi in prsih, hudem srčnem utripanju, napadlih omotice prinaša upo-raba naravne »Franz-Josef« grenčice vedno prijetno olajšanje, često tudi popolno ozdravljenje.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

DRAMA

Začetek ob 20. uri.

Sreda, 1. marca: ZADOŠČENJE. GOSPA CA-THLEENA. Red B.

Četrtek, 2. marca: SLAVA IN NJENI MEŠETARJI. Red D.

Petek, 3. marca: Zaprito.

OPERA

Začetek ob 20. uri.

Sreda, 1. marca: BLEJSKI ZVON, opereta. Red Sreda.

Četrtek, 2. marca: BALETNI VEČER. Red C.

Čitanje izpovedi prič

Vidalij Mihaela

Naslednja priča Vidalij Mihaela pravi, da je videla med množico Strečna, kako je mahal z ro-kami. Množica je vpila: »Živio Korošec! Dol z re-žimom! Dol z izdajalci! Dol z vladote! Tudi: Dol a sokoli in Dol z učiteljstvom je vpila. Ogrin Janez pa, da je nosil slovensko zastavo. Ljudje so bili videti kakor podivjani.

Vrhovnik Melhior

Priča Vrhovnik Melhior izpoveduje v svojem zaslišanju, da Tomaž Ogrina med množico takrat ni videl in ne ve, ali se je orožnikom upiral ali ne. Janeza Strečna je videl, ko je prišel iz cerkve. Stal je na tistem prostoru med cerkvo in cerkov-nikovo hišo v družbi več ljudi.

Šimenc Marija

Priča Šimenc Marija pravi, da pozna Petra Ce-rarja. V množici sem videla Petra Cerarja. Bil je v

blizini orožnikov, vendar nisem opazila, da bi se z njimi: kaj prepisal. Orožniki so suvali ljudi s pu-škinih kopiti. Sam Peter Cerar, pa tudi druga dekleta so pravila, da je orožnik Šeruga nekdo za-grozil Cerarju z besedami: »Čakaj, ti bom že po-magal! To se je zgodilo ob neki priliki, ko sta oba čakala na neko dekle.

Zalokar Franc

Priča Franc Zalokar se ne spominja, da bi vi-del Tomaža Ogrina v sprevodu in ne more pove-dati, ali je kaj vpil, ali ni vpil. Ljudstvo je kričalo: Živio dr. Korošec! Živio slovenska zastava! Janez Strečn ni bujskal množice in tudi nikogar ni po-zival, da bi vpil. Slišal sem pa, da je baje rekel, da naj bi se ljudje razšli. Isto potrjuje tudi priča Milan Kosec.

Lavrič Miroslav

Priča Lavrič Miroslav obremenuje žup-nika Sušnika, češ, da se je na prigovarjanje

Originalni ameriški

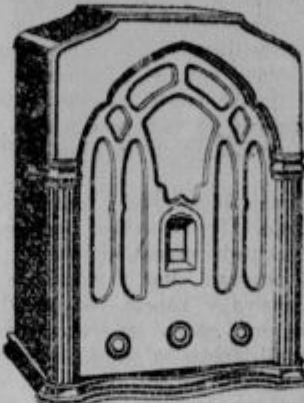
"HIS MASTER'S VOICE"

SUPERHETERODYN

7 cevni radioaparati
z vdelanim dinamič-nim zvočnikom
model R — 4

Din **4.200.-**

8 cevni radioaparati
z vdelanim dinamič-nim zvočnikom
model R—71

Din **4.500.-**

Dobe se v vseh strokovnih trgovinah

Enoletna pismena garancija za brezhibno delovanje

THE GRAMOPHONE COMPANY LTD.

Razne modele radioaparatorov gornje tovarne ima stalno na zalogi »Tehnik«
Josip Banjai, Ljubljana, Miklošičeva c. 20, palača Okrožnega urada.

orožnika Ambrožiča, ki je rekel župniku, da je to njegovo delo, zakadil v njega na te besede kakor petelin in je začel jezo protestirati. Rekel je, da bo orožnika naznanil in je zahte-val, da se legitimira. V istega orožnika so se zakadili tudi Strein, Sušteršič in Kompare. V Mengšu pa je slišal pripovedovati, ne ve pa od koga, da je župnik Sušnik nalašč zadržal v društvenem domu tiste članice Marijine druž-be oziroma neke starejše ženske toliko časa pri sebi, na katero so bile poklicane, da se lahko vse skupaj udeležijo tistih demonstracij.

Kosmač Franc

Priča Kosmač Franc pravi, da je videl Ja-neza Strečna. Bil je celo v njegovi družbi. Po-leg njega je bil tudi Zalokar Franc in menda tudi Kompare Anton. Videl je, da so orožniki vzeli Janezu Ogrina slovensko zastavo in tudi, kako je eden od orožnikov zamahnil s kopitom od puške proti Tomažu Ogrinu.

Vahtar Anton

Priča Vahtar Anton je videl med množico Cerarja Petra. Ne spominja pa se, da bi tudi on kaj vpil. Ogrina Tomaža ni videl. Cela stvar je izgledala, kakor kakšna revolucija. Ljudje so kar tulili.

Kovačič Gregor

Priča Kovačič Gregor izpoveduje, da je bil istega dne v družbi z Janezom Strečnom. Strein se je pogovarjal z nekaterimi ljudmi in jim rekel, da želi, da bi bilo vse mirno in da ne bi prišlo do kake neumnosti, kakor v Dom-žalah.

Orožniki

Orožniki Ekard Mihajlo, Čadar Franc, Mlakar Franc in Josip Petek izpovedujejo, kako je bilo takrat v Mengšu. Oni so imeli nalogo, da razčenejo množico, ki je bila zbrana in kričala: »Živio dr. Korošec, dol z režimom, dol z vladote, živijo sloven-ska zastava.« Množica se ni hotela raziti, marveč je le še bolj pritiskala na orožnike, ki so bili prišljeni potem uporabiti orožje.

Dekleva Josip

Dekleva Josip, gostilničar iz Velikega Mengša pravi, da ni bil nikoli pristaš Koroševe stranke. 16. maja zvečer je prišel za trenutke na cesto, ko so se vračali nekateri kolešarji, med katerimi je bil tudi Krušič Anton. Ko se je peljal mimo mene, je zamahnil z roko in zavpil: »Dol a kosmatinci. Bomo že kmalu obračunali, le počakajte! Za njega vem le to, da je zagril pristaš Koroševe stranke. Tisti kolešarji so po cesti vpili: »Živio dr. Korošec!«

Dogodki v Cerkljah

S tem je bilo končano zaslišanje izpovedb prič o dogodku v Mengšu ter se je nadaljevalo čitanje o dogodkih v Cerkljah. Prečitane so bile izpovedbe spodnjih prič, ki opisujejo dogodke v Cerkljah, odno-sno opisujejo delovanje Vombregarja v tem kraju in njegove govore, ki jih je imel po večini v raznih gostilnah in sicer so bila prečitana zaslišanja Franca Znidarja, Franca Sekuleca, Miha Vidarja, Janeza Zormana, Alojzija Jenka, Ivana Omerca, Jožeta Erzerja, Ivana Germa, Franc Špera, Janka Zormana, Miha Zagarja, Valentina Slepca in Zidarja Franca. Znidar Franc iz Starih Cerkelj opisuje Vom-bregarja, kako je dne 8. maja lanj v Kernovi go-stilni izpovedoval zbrani množici o Koroševi pro-slavi v Ljubljani. Stal je na stolu v pozici govornika. Posebno je poudarjal dotični odstavek iz govora dr. Korošca, ki je imel po pripovedovanju Vombregarja sledečo vsebino: »Posebno me veseli, da ste ostali vsaj zvesti Slovenci, in preden bo solnce zašlo, bo

zinaša naša! Te besede »Zmaga bo naša« je Vom-begar večkrat ponavljal. Izpovedal je tudi o neki osebi, ki da je govorila pred gostilno »Pri Figovci« v Ljubljani, da sta jo dva druga dvignila na rameni ter da je dotična oseba vpila: »Dol z Živkovičem, dol z Marinkovičem, s Korošcem pa gor!«

Nekdo iz družbe, ne spominjam se pa kdo, ga je potem opozoril, da ne sme tako govoriti. Vom-begar pa je odgovoril, da če je on v Ljubljani lahko tako govoril, da sme govoriti tudi on. To rekoč, je vstal s stola in ponovil zgoraj navedene besede: »Dol z Živkovičem, dol z Marinkovičem, s Korošcem pa gor!« Ko je zavpil: »S Korošcem pa gor!«, je zakrkljal z obema rokama po zraku, ozir. je napravil kretnjo z iztegnjenimi rokama, ki jih je potem dvignil kvišku, kakor da hoče dati tudi s to kretnjo izraza svojemu pozdravu dr. Korošcu. Ka-dar je pripovedoval, kaj se je dogajalo v Ljubljani, je govoril z očitnim zadavoljstvom o vsem, kar se je tam govorilo in počelo, ter je še dostavil, da če bi bil on tam, bi vsi jokali, tako gniljivo je go-voiril dr. Korošec. Ko je končal svoj govor, je za-vpil: Živio Korošec, živio Slovenija, živio svobodna Slovenija! In vsi drugi so ponavljali za njim: Živio Korošec! Sedel sem pri drugi mizi in ker nisem hotel tega vzkliniti, je pristopil Vombegar k meni in me pozval z besedami: Tudi ti moraš, če ne te ubijem! Ko sem ga zavrnil, da ne bom zavpil, je še vedno silil v mene, tako da ga je gostilničar Koren opomnil, naj me pustj pri miru.

Čez nekaj časa je zopet ponovil te vzklrike in so vsi morali skupaj ponavljati te vzklrike. In zopet je silil v mene, da tudi jaz zavpim, in ko sem ga zavrnil, je že nameril proti meni pest, da me udari. Ko je bila že policijska ura, je rekel: Danes naj le pride orožnik, na volitvah nas je gonil, danes nas pa ne bo.« Na vprašanje, če je bil tedaj Vom-begar pijan, je priča izjavila, da po njenem mne-nju ni bil pijan, vsaj tako ne, da bi ne vedel, kaj dela in govori. Ko je stal na stolu, se ni prav nič majal, in ko je pripovedoval o vsem, kar je videl in slišal v Ljubljani, je govoril popolnoma razumno in je pripovedoval tudi podrobnosti, tako da se je videlo, da je vse dobro obdržal v spominu.

Po tistem dnevu je vsak večer hodil od go-stilne do gostilne. Povsod je Vombegar raznašal alarmantne vesti, da bo v najkrajšem času konec naše države. Splošno je bila tiste dni govoric, da bo v najkrajšem času država propadla, da bo propadel tudi denar, da bo Slovenija sama zase, da bomo imeli francoski denar itd. In če si koga vprašal, od kod vse to ve, si dobil odgovor, da je Jernej to povedal. Jernej pa se pravi pri Vombegarju. Ljudje so bili prepričani, da se bo vse to zgodilo, ker ima med ljudstvom Vombegar never-jetno velik vpliv. Omenil sem že, da Vombegar vedno govori in tudi zna govoriti. Nastopal je več-krat kot govornik pri pogrebih na svatbah in pri raznih drugi prilikah in v politiko se je tudi vedno vmešaval. Bil je tudi v zadnjem času občinski od-bornik. Kot slikar ima navadno pravo dobro klen-telo. Dela pri boljših strankah in ljudje so mnenja, da ima on dobre zveze z boljšimi osebami, pri ka-terih dela, da od njih vse izve ter da radi tega mnogo ve in se mu tudi ljudje mnogo vrjame. Ne pretiravam, če ima med ljudstvom več vpliva nego sam gospod župnik. Nato ta priča zopet izpoveduje, kako je Vombegar tudi v ostalih gostilnah govoril v istem smislu. Nekateri priče izjavljajo v zasliša-njih, da ga Vombegar rad malo potegne in pote-govori vse mogoče.

Tudi ostale priče izpovedujejo slično kakor gornja.

Ob pol 1 je bila današnja razprava prekinjena ter se bo nadaljevala jutri zjutraj ob 8. Jutri bodo prečitani še ostali akti, ki jih omenja obložnica, na-kar bo že verjetno tekom jutrišnjega dneva govoril državni pravdnik.

Moderna podzemna mesta

Spanija, dežela votlinskih mest - V votlinah tovarna, cerkev, elektrika

V različnih krajih Španije so raztresene vsi in mala mesta po votlinah. Nevidna, v zemljo, pečine in luknje skrita stanovanja ne vzbude nikoli potniku videza, da stanujejo tu živa bitja, da se odigravajo tu življenjske drame. In vendar so po mnogih votlinah že udobneje urejena stanovanja kakor pa marsikateri gruntuarja v hišah Estremadure ali Andaluzije, kamor je civilizacija le z majhnim očesom polukala.

V bližini Madrida v dolini Tajo leže pod zemljo votline človeških bivališč. V Aragoniji se razprostirajo cele podzemeljske vasi. Lerida ima predmestje, katerega prebivalci prihajajo na delo in na trg iz notranjstvene gore. Zanimivo je cigansko brdo Albaicin v bližini Granade. Tu žive cigani v votlinah in sleherni tujec obišče ta selišča in njegove čudovite navade, ki so podobne življenju znane »Carmen«. Na mnogih mestih države je toliko takih svojstvenih ljudi, ki se pred neurjem skrivajo v podzemna mesta. Velikšno podzemeljsko mesto leži na jugu, le 52 km od granadske deželne ceste oddaljeno in vendar ga redki tujci obišče. Izmed 35.000 prebivalcev, ki žive v tem mestu Guadix, prebiva nad polovico v votlinah. Večina stanuje v gorah, zakaj tako so jih naučili njihovi predniki. Že oni so bivali tu, zakaj gradbeni les in kamenje je drago. Tu so ostali, kjer jim je tekla zibelka, tu bodo tudi umrli, zakaj v gorah je toplo, če zunaj sneg naletava, a hladno, ko poleti neusmiljeno pali andaluzijsko sonce.

V severni Španiji ob severnem pobočju kantsabrijskega obrobne gorovja leže votline Altamire, ono znamenito mesto, kjer so odkrili ostanke železne dobe. Pred 20.000 leti in pred 50.000 leti so iskali ljudje starejše in mlajše železne dobe varstva pred roparskimi zvermi, skrivali se pred ledenimi viharji, ki so brli z ledeniških gora. Navade so Ibercem ostale nedotaknjene. Očividno se niso te v ničemer izpremenile. Lice stanovanja iz predzgodovinske dobe, kjer so bile vklesane podobe bizonov v votlini, se je le v toliko spremenilo, da ni več tako strašno enostavno, kot je bilo v svojih početkih, vendar princip — stanovati v srcu matere zemlje — je ostal čist do današnjega dne.

Ponekod pa se podzemeljska stanovanja modernizirajo. Tako ima že omenjeno mesto Guadix kakor tudi La Guardia — 82 km južno od Madrida — že votline z več sobami; kuhinja, vsekana v

skalo je oddeljena od sob, pa tudi dim se odvaža večkrat po 10 in celo 20 metrov dolgem predoru iz gore ven. Prečestokrat je napeljana tudi elektrika v te votline. Oprema pa odgovarja malomeščanstvu provincialnih mest. Vsekakor pa je mnogo boljše kakor hišna oprava ubožnih hišic andaluzijskih oljnatih delavcev, ki bivajo pod slaman-tim krovom. V kateri votlini vsaj malo dehti po kaki boljši premoženjski stopnji, je že tam zastopnik civilizacije — šivalni stroj. V Guadixu jih je pri nekaterih družinah kar po več Singer-strojev.

Najčudoviteje pa, kar more sploh nuditi podzemeljska arhitektura, pa je velika palača, katero si je zgradila neka družina keramikov tekom generacij. Tri nadstropja leže drugo vrh drugega. V notranjščini vodijo krožne stopnice do vrha. Skoraj vsi prostori so zmerom v zvezi z zrakom, skozi gorsko steno so namreč prevrtana okna in vrata, ki vodijo k terasam ob gori. In še več: Prebivalcem te podzemeljske palače še zmerom ni bilo zadosti ugodno v pečinah, pa so vso goro, v kateri se palača dviga, z zunanje strani tako preuredili, da se zdi, ko da je palača zunaj, pod milim nebom. In terase so spremenili v sočne vrtove, tako da je celota tega podzemlja po videzu iz 20. stoletja. V resnici pa je ohranjena votlina v polnem obsegu, brez najmanjših sprememb. Prebivalci te hiše ne bivajo, kot se na zunaj zdi, v normalni hiši, marveč v podzemeljskih votlinah in tudi keramična tovarna je v podzemlju, kjer delajo in žive delavci in nastavljenici. Razume se, da je tu električna razsvetljava. Tudi cela vrsta oljnatih slik visi po stenah votline. S terase se nudi poln pogled v vse gorsko mesto, kjer se v posameznih nadstropjih vzpenja po vsej gorski steni. Bele lise prednjih sten pričajo, da je za njimi votlinsko stanovanje.

Kajpada imajo ti prebivalci tudi svojo cerkvice vsekano v skalo. Žive slikarje, pozlačene in posrebrene, so kajpada precej primitivne. Z ozkim hodnikom je povezan oltar z zakristijo, skozi to vstopa prebivalstvo v kapelo. Skoraj 20.000 ljudi prebiva tu. In prav gotovo ne žive skromnejše kot andaluzijski mali kmetje in poljski delavci. V mnogih slučajih mnogo boljše. Vzor ta potoči ni, vendar ima danes španska republika premnogo drugih resnejših zadev, kakor da bi preurejala podzemeljska mesta svojih državljanov.

Prva slika krvavih nemirov v Solunu, kjer so demonstrirali brezposelni delavci in komunisti. Skupno je bilo ubitih sedem oseb in okrog 100 težko ranjenih. Med žrtvami je mnogo takih, ki so bili pomandrani od bežečih demonstrantov in konjskih kopit

Pavola za tlakovanje

Zaradi prevelike zaloge in preneznatnega izvoza si je izmišljala ameriška industrija nove uporabne možnosti pavole, in sicer tako svojstvene, da ni nanje še pred kratkim noben človek mislil. Tako so pred nedavnim začeli sestavljati letalske propelerje z mešanico sintetične rude in pavole, dalje kolesa ter končno različne dele strojev. Pred kratkem pa so prišli na to, da bodo grobo nasute ceste prekrili z mešanico pavole in asfalta, kar bo menda tako močno, da bodo »pavolne ceste« vzdržale leta in leta, ne da bi bila potrebna poprava. Novi pavolni material pa ima še to prednost, da je neuporaben in bo zaradi tega služil kot prvovrstno sredstvo za rečne nasipe.

»Mirovna« fašistična milica s strojnimi puškami se je zbrala na Markovem trgu v Benetkah in pripravila veliko parado. Vse v smislu miru in bratstva ljubezni do sosednjega naroda...

Prenosne barake za jetnike

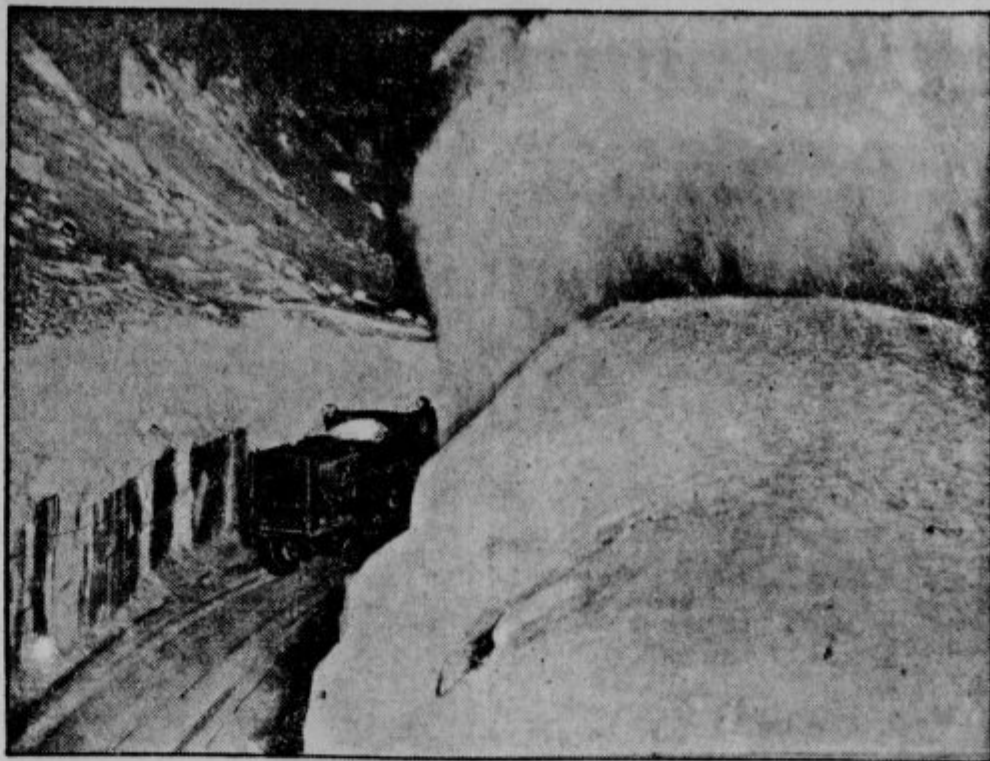
Japonske ujetniške oblasti se trenutno bavijo s poskusi, kako bi se obnesle prenosne barake, ki se dajo lahko sestaviti in zopet razdejati. Te barake so namreč za nočno zatočišče ujetnikov. Postavili bi jih povsod tam, kjer bi bili razdeljeni ujetniki za poljske delavce. Največje barake bi imele prostora za 300 ujetnikov. Vzor te japonske novotarije je namreč v Združenih ameriških državah, kjer jih uporabljajo ponekod za kaznjence. Prve barake te vrste so bile postavljene na Japonskem 1923 leta ob priliki znane potresne katastrofe; tedaj so bile vsem brezdomcem za zatočišče. Zdaj eksperimentirajo z njimi na različnih delih otoka Hokkaida.

Beda nemških ljudsko-šolskih otrok

Po zadnji statistiki nam je razvidna prežalostna slika nemške šolske mladine po velikih mestih. Po službenih podatkih je ugotovljeno, da je 44,4 odstotkov ljudsko-šolskih učencev izgubilo sleherno možnost za šolski obisk, zakaj njihovi starši so radi nezaposlenosti povsem obubožali. Od 284 tisoč učencev se jih je 126 tisoč obrnilo na takozvano šolsko pomoč, ki pa je radi nenormalnih razmer povsem odpovedala.

Razkošna palača Kreugerjeva

Znani ameriški kirurg dr. Julij Lampret je vzel nedavno v zakup veliko razkošno palačo v New Yorku, ki je bila nekoč lastnina svetovnega pustoloveca Ivara Kreugerja. Ta palača je po svoji notranji ureditvi podobna razkošju degeneriranih rimskih cesarjev. Stebri in hodniki palače so okrašeni z deli najslavnejših slikarjev sveta, a dvorano so vse v freskah in kipih, kakršne je težko še kje najti. S pomočjo zelo kompliciranega mehanizma je pričaral Kreuger mesečino v palači ali na vrtu ob vsaki uri čez dan ali ponoči. V dvoranah je bilo premnogo nevidnih gumbov, ako je pritisnil na te, je zablestela najčudovitejša svetloba vseh barv in moči. Na strehi palače je uredil Kreuger prekrasen vrt, za katerega so pripeljali zemljo s francoske rivijere. Ureditev te palače je stala svojočasno nad pol milijarde dinarjev.

Ameriška vlada je uvedla za gorske poti orjasko motorne snežne pluge, ki odpirajo gorske prelaze prometu. S 100 PS proti snežnim zamačem, katere odrija tako zvani snežni plug na obe strani.

Od kda nosijo ženske klobuke

Zanimivo je slediti v zgodovino, kdaj so prav za prav prišli ženski klobuki v modo. — Že koncem trinajstega stoletja so nosile gospe pokrivala v obliki baretk. V začetku 14. stoletja pa se je ta moda v toliko spremenila, da so imele dame kape v obliki roga. Izabela Bavarska pa je uvedla tako zvani »hennin« in njej se ima prav za prav Francija zahvaliti za ženski klobuk. Ta pokrivala so bila čestokrat do 30 centimetrov visoka; z njih je visel pajčolan. (Ta hennin je prav za prav orientalskega izvora, pa je šel skozi Nemčijo na Nizozemsko, v Italijo in Francijo.) Toda že v začetku te novotarije je nastopilo vse duhovništvo proti henninom in jih obsojalo v grobnih pridigah. Vendar je še dovolj vode poteklo, preden so prešle dame (v 15. stoletju) henninov na klobuke, ki pa bi se po današnjem pojmovanju le stežka mogli imenovati klobuki. Velik preobrat v modi klobukov je prinesla renesansa. Zena kralja Franca I., ki je bila Španka, je uvedla širok klobučevinaš

klobuk, ki ga je nosila po načinu moških klobukov. Katarina de Medici je nosila majceno, z biseri posuto avbico, največkrat iz žameta, a okrašeno z nojevimi peresi. Še koncem 19. stoletja so bili v navadi klobuki, polni nojevega peresa. Seveda so bubi-frizure napravile zadnje čase pravo revolucijo v nošnji klobukov. Grški filozof Heraklit je dejal: Panta rei — vse teče, vse mine. Tako tudi ženski klobuki, kaprice in celotna moda. Danes belo, jutri črno.

Radio in detektiv. Angleške postaje sprejemajo tudi zasebne vesti, poročajo na primer o izgubljenih osebah, svarijo pred nakupom ukradenega blaga itd. Londonski napovedovalec je zadnjič sporočil občinstvu v odmoru med drugim in tretjim delom večernega simfoničnega koncerta: Dr. X. opozarja nepoznanega moža, ki mu je ponoči ukradel kunce, da so bili vsi cepljeni v znanstvene namene s spiroheto (povzročiteljico sifilisa).

Sendvič v Ameriki

Po neki newyorški statistiki vidimo, kako je silno razvita industrija sendviča v Ameriki. V samem New Yorku je 6000 trgovin, v katerih se prodajajo samo sendviči. V Chicagu 2500, v Bostonu 2000, a v San Francisku 1000. Hkrati je izračunano, da je v Ameriki 946 vrst različnega sendviča.

Dviganje potoplenih ladij

V letu 1932 so dvignili ruski potapljači za 5200 ton kovin iz Črnega morja. V tekočem letu pa se pripravlja posebna odprava za potapljaška dela in namerava več večjih ladij dvigniti. Poleg tega se vrše priprave za dviganje 18.000 tonskega parnika »Patagonijec«, ki se je v začetku svetovne vojne 30 km od Odese potopila.

Dva nova viteza s odlikovanjem Pour le mérite. Na mesto dveh umrlih članov reda Pour le mérite za znanost in umetnost, Slevogta in Dehio-a, sta bila zdaj izvoljena dva kulturna zgodovinarja, prof. H. Wölfflin (levo) v Curihu in kipar L. Barlach (desno).

Nova snov v krvi

Prof. dr. Richard Seyderhelm je odkril v Frankfurtu na Maini zanimivo in važno novost v človeškem telesu. Gre namreč za novo snov v krvi, za katero do danes niso vedeli zdravniki. Ta snov se nahaja primarno v neki nedeljavi formi, a se šele s pomočjo ultravijoličnih žarkov »aktivira« in postane sposobna za delo. Njena posebnost je v tem, da pospešuje razvijanje mozga v kosteh iz rdečih krvnih teles. Prof. Seyderhelm je nazval to novo snov »cytagenc«. Seveda bo imelo to odkritje tudi praktični pomen v zdravniški znanosti. Z razvijanjem »cytagenc« v krvi se pospešuje splošno zboljšanje v vsem organizmu, ki se potem odločno brani vsem nalezljivostim, kakor jetiki itd.

Polarna razstava

V Ruskem muzeju v Leningradu pripravljajo veliko polarno razstavo, ki bo razkazovala pomembne zgodovinske dokumente o polarnih raziskovanjih. Med temi dokumenti bo tudi izredno redka knjiga, ki je bila izdana 1611 leta v Amsterdamu, in sicer v latinskem jeziku. Ta opisuje vožnjo slovitnega nizozemskega raziskovalca Barenza na Novajo zemljo.

Sodnik: »Ali ste udarili tožitelja v alektu? Točenec: »Ne, na večnih stopnicah.«

Sonnenscheinov zavod

Katoliška ljudska univerza v Berlinu, katero je ustanovil znani berlinski apostol Karl Sonnenschein, bo praznovala 10 letnico obstoja. Tu je poslušalo predavanje 50.000 študentov, prav tako tečeje tujih jezikov, prirejali so skupne izlete. Zajemali so v znanost celokupne kulture, a vse z blažilnim katoliškim duhom. Zavod se vzdržuje s prostovoljnimi darovi.

Ljubitelji konemato grafov

Statistični podatki mesta Prage kažejo, da obiskujejo Pražani menda v največjem številu kinematografe izmed vseh evropskih mest. Povprečno vsak dan razprodajo praški kinematografi do 50.000 vstopnic. Ni namreč človeka v Pragi, da ne bi vsaj tedensko enkrat obiskal kino. Panem et circenses!

Žlice zmanjšujejo

V središču sovjetske vojne industrije Tuli je več skupnih kuhinj. Tu dobi sleherni delavec poleg hrane tudi vse jedilno orodje na razpolago, kakor vilice, žlice, nož itd. Zgodi se pa kajpada premnogokrat, da hote ali nehoti vtaknejo ti ljudje po jedi žlico ali vilico v žep in gredo. Na ta način je samo ena izmed teh kuhinj izgubila lani v 10 mesecih 29.000 žlic...

Anekdota

Francoska družba za brezžično telegrafijo in telefonijo je imela zadnje dni letni občni zbor v dvorani Društva za raziskovanje francoskih kolonij. Predsednik je v svojem govoru počastil spomin znanstvenika Brenlisa, »ki je storil neprimerno več za radio kakor Marconi in zasluži spomenik na grobu. Francija naj počasti spomin velikega Francoza.« Govornik je prejel prihodnji dan ekspresno pismo: »Včeraj sem poslušal v radiju vaš čustven govor in sem vam zelo hvaležen. A nisem radi smrti izostal s seje, temveč samo vsled hripe, radi katere že ves teden ždim doma. Vaš Brenlis.«

S. Ruud, brat olimpijskega zmagovalca, je izvršil v zapad. Švici (Villars) novi rekordni smučski skok v daljavo — 56 metrov.

Izpred malega senata

Studentovske demonstracije na univerzi 28. nov. pred sodiščem

Ljubljana, 28. svečana.

Danes je stopil pred mali kaz. senat, ki so ga tvorili preds. dr. Kralj ter prisodnik Stojkovič in Javoršek, visok in zastaven Dalmatince akademik filozof Fržop Zvonimir po rodu iz Šibenika. Drž. pravdnik dr. Ogorevc je dvignil obtožbo zoper njega, češ da je dne 28. nov. 1932 v Ljubljani iz balkona univerze govoril na zbrano množico: »Bratje Slovenci! Sedaj Vam bo govoril Hrvat.« (V teku govora — tako mu očita obtožnica — je omenjal »ustaše« v Dalmaciji itd.) Torej je namerjal ustvariti razpoloženje pri drugih, da bi se izpremenil političen red v državi. — Zakrivil je zločinstvo po čl. 3. zakona o zaščiti države in naj se kaznuje po istem zakonitem določilu. Med razlogi navaja drž. pravdnik, da so se vršile dijaške demonstracije na univerzi in je kot govornik nastopil osumljenec ter izrekel inkriminirane besede, ki po svoji vsebini kažejo na to, da je treba političen red v državi izpremeniti. Osumljenec zanika inkriminirane besede, vendar je po pričah njegova krivda potrjena. Kot priče navaja obtožnica 6 policijskih agentov.

Razprava se je vršila pred nabito polno dvorano. Zanimanje je bilo zlasti med akademiki.

Po uvodnih formalnostih in ko je drž. pravdnik prečital obtožnico, je obtoženec na predsedniškovo vprašanje ali se čuti krivega, izjavil odločno: »Ne!«

Obtoženec se zagovarja: Nisem kriv delikta proti državi. Ko sem prišel kritičnega dne na univerzo, sem našel zbrano veliko množico študentov, ki so komentirali med seboj neke dogodke v kaznišnici v Sremski Mitrovici. Začelo se je vzklíkati: »Živela svoboda! Živela pravica!« Nato je šla cela masa ljudi na balkon — med temi tudi jaz. Tukaj se je vzklíkalo nadaljevalo. Najprej je govoril neki akademik. Nato sem govoril jaz. Točno se ne morem spominjati, kaj sem govoril, vem pa, da sem govoril o dogodkih v Sremski Mitrovici ter jih obsojal zgolj e stališča humanitarnosti ter končal svoj govor: »Živela pravica!« Na balkonu je bila tudi tabla z nekim napisom, za vsebino katerega pa ne vem.

Po govoru sem takoj odšel iz univerze in odpotoval k svojemu bratu na otok Pag. Šele, ko sem zopet prišel nazaj v Ljubljano, sem zvedel, da me išče policija, na kar sem se takoj sam javil.

Obtožbeno zasliševanje je bilo s tem končano. Začelo se je zasliševanje prič. Prvi je bil zaslišan Bremez Franc, policijski agent, ki izjavlja sledeče: »28. nov. 1932 sem imel službo pred univerzo. Opazil sem, da se vrši v avli univerze neko zborovanje akademikov. Slišal sem razne vzklíke in ker je bilo pričakovati, da pride do izgrediv, sem obvestil policijsko upravo, na kar so prišli še drugi policijski agenti.«

Iz avle sem slišal razne vzklíke. Pozneje so akademiki šli na balkon in govorili veliki množici na Kongresnem trgu. Obtoženec je govoril, da je bil v Dalmaciji, da je tam videl in govoril e kmet-skimi vstaji. Ne vem pa, kako se je točneje izrazil. Končal je svoj govor: Živela pravica! Na sodniškovo vprašanje, ali si je govor zapisoval izjavlja, da ne, ampak, da so skupno delali poročilo na policiji.

Druga priča Šlemić Leopold, policijski agent, izjavlja, da Fržopa ni dobro slišal, ker se je odstranil in ker sta mimo ropotala dva voza. Ne more točno reči, ali je govoril osumljenec o Liki.

Je pa govoril nekaj o tistih, ki so zaprti. Izjavlja, da je rabil Fržop besede: vstaji in »komiti«. — Prva priča Bremez Franc, predsednikovo vprašanje zanika, da bi slišal besedo »komiti«.

Tretja priča Teger Ivan, nadzornik policijskih agentov izjavlja, da je bil pri telefonu, ker je sproti obveščal policijsko upravo o poteku demonstracije. Slišal pa je o »vetaših«. Besede »komiti« se ne spomni.

Četrta priča Dobravec Ivan, policijski agent, izjavlja, da je slišal Fržopov govor in da so skupno pisali poročilo.

Peta priča Obradović Nikolaj, nadzornik policijske straže ni slišal, kaj je Fržop govoril, ker je bil preveč oddaljen od balkona. Pač pa je dobro slišal govor prvega govornika. Smisel govora prvega govornika je bil ta, da je pozval vse k upor, da se raztrgajo verige in da postane narod svoboden.

Šesta priča Močan Franjo, policijski agent, izjavlja isto ko druge priče.

S tem je bilo zasliševanje policijskih agentov zaključeno.

Predsednik senata je pričel zasliševati akademike.

Prvi je bil poklican Dermastja Marjan, jurist. Izjavlja sledeče: Da ga je obtoženec srečal na stopnicah in ga je vprašal, za kaj gre. Odgovoril mu je, da gre za najelementarnejše človečanske pravice, ki jih morajo biti deležni tudi politični kaznjenci. Slišal je ves njegov govor, toda o »vetaših« nič ne ve.

Druga priča Terseglav Franc, filozof, izjavlja, da je govoril Fržop v smislu protesta proti dogodkom v Sremski Mitrovici. Končal je svoj govor: »Živela pravica!« Na predsedniškovo vprašanje: Ali je slišal, da se Dalmatinci upirajo protitakemu postopanju, izjavlja, da je govoril, da Slovenci in Hrvati protestirajo.

Tretja priča Brilej Joško, jurist, izjavlja, da je imel govor smisel protesta.

Potem nastopi Ostojić Teodor, medicinec. Izjavlja, da je dobro slišal in razumel govor. Fržop je pozival, da morajo Slovenci, Hrvati in Srbi skupno nastopiti in pri tem rabil sledeče hrvatske besede: »Ljudi ustaše i u Dalmaciji.« Razložil je, kaj pomeni beseda »ustaše«. Beseda »ustaše« je glagol in sicer tretja oseba množine aorista. Po slovensko pomeni: Ljudje vstajajo (protestirajo) tudi v Dalmaciji. Govoril je o robijah. Pozneje ga je vprašal, zakaj je govoril. Obtoženec mu je odgovoril: »Kadar gre za najelementarnejše pravice, ne morem molčati!«

Potem priča Zen Franc, filozof. Kolikor se morem spominjati, je bil njegov govor usmerjen proti dogodkom v Sremski Mitrovici. Da bi govoril obtoženec o vstajih, se ne spominjam. Priče Vrhovec Alojzij, Zebot Franc in Šeligo Jože izpovedujejo isto. Nato se vse priče zaprišejo.

Državni pravdnik predlaga v svojem govoru, da se obtoženec kaznuje po čl. 3. zakona o zaščiti države. Zagovornik dr. Stanovnik Janez podarja, da je univerza branik svobode.

Ob 12 razglasi predsednik razsodbo, da se Fržop Zvonimir oprošča vseke krivde. Med razlogi navaja sledeče:

Sodišče na podlagi izpovedb teh prič ni izključilo, da se je beseda »ustaše« rabila ne kot samostalni ampak kot glagol in da so priče to besedo napačno razumele.

tudi pokriva našo zemljo bela odeja. Pred kratkim je v pariškem kopališču poskusil podreti Francoz Jean Cartonnnet svoj lastni rekord v prsnem plavanju na 100 m, kar se mu je tudi posrečilo. Za 100 metrov dolgo progo je rabil samo 1:12,4, dočim je bil dosedanjí njegov rekord postavljen v času 1:13.

Radio

Programi Radio-Ljubljana

Sreda, 1. marca: 12.15 Plošče, 12.45 Dnevne vesti, 13.00 Čas, plošče, borza, 17.30 Otroški kotiček: Jezerka, pripovedka (J. Zupanc), 18.30 Angliška glasba na ploščah, 18.30 Plošče, 19.00 Ruščina (dr. Preobrženski), 19.30 Literarna ura: Confessiones (Izpovedi) sv. Avguština (dr. Jęze Pogačnik), 20.00 Glasbeno predavanje: Na pragu novejšega glasbe II. (dr. A. Dolinar), 20.30 Samospevi g. Marjana Rus, opernega basista, 21.00 Prens iz kavarne Zvezda, 22.15 Čas, poročila.

Četrtek, 2. marca: 12.15 Radiokvartet 12.45 Dnevne vesti 13.00 Čas, radiokvartet, borza 17.30 Salonski kvintet 18.30 Italijanska (dr. Stanko Lebeny) 19.00 Korist rastlinstva (prof. Pengov) 19.30 Plošče 20.00 Prens iz Dunaja: Simfonični koncert 22.00 Čas, poročila 22.15 Salonski kvintet.

Drugi programi:

Četrtek, 2. marca.

Zagreb: 20.00 Simfonični koncert. — Milano: 21.00 »Rigoletto«, opera (Verdi). — Brno: 20.20 Večer češke poezije. — Barcelona: 21.05 Operni prenos. — London: 20.00 Simfonični koncert. — Toulouse: 20.30 Operetna glasba. 21.15 Simfonič. glasba. — Leipzig: 20.00 Govor drž. kanclerja Hitlerja. 21.20 Brucknerjev zyklos. — Bukarešta: 19.40 Tristan in Isolde, opera (Wagner). — Suisse Romande: 22.10 Prens iz zborovanja D. N. — Berlin: 21.15 Simfonični št. 3, Es-dur, op. 55 (Eroica), (Beethoven). — Belgrad: 20.05 Prens iz Dunaja. — Rim: 20.45 Simfonični koncert. — Bernolmster: 21.00 »Udova Grapine«, kom. opera. — Praga: 19.40 Smetanove kompozicije. — Dunaj: 20.05 Koncert. — Budapešt: 19.30 Tosca, opera (Puccini). — Varšava: 20.00 Večerni koncert.

Trboulie

Občinske takse. Po predloženem proračunu za l. 1933 naj bi se pobirale sledeče pristojbine: za sprejem tuzemca v občinsko zvezo 250 Din, za ogled zgradbe 25, za uporabno dovoljenje zgradbe 25, za izdajo izprijčeval, izjav in potrdil 1 Din, od plesnih prireditelj 50, za prekoračenje policijske ure 50, od godbenih avtomatov v javnih lokalih 50, od predstav v gledališčih, cirkusih in od koncerta po 5 Din, za izdajo živinskega potnega lista znaša občinski pribitek po 0,90, 1,20, 1,40 Din, za ogled mrlja 20 Din, od lovskih psov po 50, od ostalih po 100 Din, tudi na vozila se pobira poleg državne še občinska taksa.

Namestnik župana g. Pavlin je preklical svoj odstop.

»Graničarje«, znano lepo igro s petjem, uprizorijo zagorski igralci prihodnjo nedeljo v tukajšnjem Društvenem domu.

Srčna kap je zadela 13 letnega šolarja Pavelška Franca s Kleka. V petek zvečer je šel zdrav spat, zjutraj pa so ga našli v postelji mrtvega. Brat, ki je spal poleg njega, ni niti najmanj slutil, kaj se je ponoči zgodilo, je zjutraj vstal in šel po svojem poslu misleč, da se brat spi, a bilo je že večno spanje. N. v. m. p.

Ljubljanska inženjerska zbornica

Ob številni udeležbi članov se je pretekli mesec vršila v posvetovalnici Zbornice TOI VIII. redna letna skupščina ljubljanske inženjerske zbornice. V zastopstvu ministra za zgradbe je skupščini prisostvoval g. višji inšpektor ing. Rudolf Zajc. Poslovno poročilo, ki ga je podal predsednik g. ing. Milan Suklje, dokazuje živahno in smotreno delavnost mlade ustanove, katere bo v bližnji bodočnosti zavzela vse vplivnejše mesto v našem gospodarskem organizmu. Po zakonitih predpisih pripadajo zbornici kot člani vsi pooblašeni inženjerji dravske in primorske banovine, ki se po strokah delijo tako: 53 članov gradbene stroke, 12 arhitektov, 15 inženjerjev elektrotehnike, 9 inženjerjev strojništva, 2 kulturna tehnika, 1 kemičar in 3 inženjerji šumarske stroke, skupno število znaša 95. Inženjerji v privatni službi, ki še niso dosegli pooblaščenja, se vodijo v registru zbornice kot pripravniki. Poročilo se podrobneje bavi z določbami novega obrtnega zakona, katere se tičejo tehničnih strok ter s projektom zakona o pooblaščenih inženjerjih. Slednji projekt je izval v slovenski javnosti živahne razprave, in so se zlasti s strani obrtništv izrekli protesti proti nekaterim določbam zakonskega načrta. Zbornica ni hotela javno odgovoriti na take izjave, ker je smatrala, da ne sme posegati v pristojnost glavne uprave inženjerskih zbornic v Belgradu. Ljubljanska inženjerska zbornica je imela vedno pred očmi, da tvori vse tehnično delo, ki ga opravljajo gradbeni uradi, obrtniki in pooblašeni inženjerji, pa tudi delovanje zasebnih inženjerjev v gospodarskih obratih sploh celoto, v kateri ne sme biti kvarnih nasprotov in trenj. Po naravnem razvoju bodo pooblašeni inženjerji, kot najvišje kvalificirani strokovnjaki, tem preje prevzeli vodstvo v tehničnem gospodarstvu, čim vidnejše bo to gospodarstvo napredovalo. Uprava zbornice je z dosledno lojalnostjo zagovarjala v gradbeni stroki sporazum, ki se je leta 1924 ustanovil na anketi pri ljubljanski Zbornici TOI, in je enako dosledno zagovarjala varovanje pridobljenih pravic naših gradbenih obrtnikov. V tem smislu se je z znatnim uspehom prizadevala povodom redakcije obrtnega zakona. Sicer je bila mne-

nja, da bi v načrtu zakona o pooblaščenih inženjerjih brez škode po večini mogle izostati določbe, ki so izzvale tako hrupen odpor s strani naših obrtnikov. Neugoden utis je napravilo dejstvo, da so prvi izjave proti proti zakonskemu načrtu izšle iz kroga mladih inženjerjev v Zagrebu, s čimer se je kršila dolžna solidarnost. Projekt Zakona o pooblaščenih inženjerjih ne odgovarja idealnim zahtevam, navzlic temu bi pomenila njegova uzakonitev znaten napredek, tudi če se poedine določbe manjše vrednosti spremenijo ali izpustijo. Združene jugos. inženjerjev in arhitektov je v slednjem času razpravljalo o tem predmetu in je po naših informacijah prevladalo naziranje, da spada ta materija prvenstveno v pristojnost inženjerskih zbornic in njih glavne uprave. Na tem stališču stoji ljubljanska zbornica z vso odločnostjo. Skupščina je sprejela poslovno poročilo z odobravanjem in je na podlagi predloga nadzorstvenega odbora soglasno podelila sedanji upravi razrešnico. Nato se je brez ugovora sprejel proračun za leto 1933.

Ker je potekla poslovna doba dosedanje uprave, so se vršile volitve. V upravni odbor so bili izvoljeni g. g.: Fedor Bleiweis-Trsteniški, Dragutin Fatur, Stojan Globočnik, Miroslav Kasal, Boleslav Likar, Franjo Manda, Drago Mattanovich, Ivo Medved, Rudolf Skof, Vladimir Šlajmer, Milan Suklje, Zivko Šumer in Danilo Zagar (Split). V nadzorstveni odbor so bili izvoljeni g. g.: Ivan Ahtik, Zarko Dešković (Split), Franc Zupančič in namestnik Karlo Huss. V Glavno upravo inženjerskih zbornic v Belgradu so se delegirali: Dane Matošić (Split), Franc Miklavc in Stanislav Rohman. Končno so bili izvoljeni delegati za glavno skupščino odposlancev inženjerskih zbornic, ki se vrši 19. marca 1933 v Novem Sadu, in to g. g.: Stanko Dimnik, Miroslav Kasal, Pero Oman, Rudolf Plazzeriano, Herman Reš in Anton Umek ter iz Splita g. g.: Milbovil Kargotić, Ivan Sakić, Silvije Sponza.

Novo izvoljeni upravni odbor se je konstituiral na prvi seji dne 22. februarja t. l. tako: predsednik Milan Suklje, I. podpreds. prof. Miroslav Kasal, II. podpreds. Danilo Zagar (Split), tajnik Franc Tomažič, blagajnik Franjo Manda.

Pošiljatve naših izseljencev

Po poročilu Narodne banke za 1932 so naši izseljenci poslali v našo državo lani samo 206,4 milij. Din. kar je komaj tretjina vsote, ki so jo poslali naši izseljenci leta 1931. v domovino. Zadnja leta so znašale pošiljatve naših izseljencev v domovino v milijonih Din:

leta 1929.	887,6	leta 1931.	578,1
leta 1930.	739,5	leta 1932.	206,4

Občni zbor Združenja trgovcev v Ljubljani bo 5. marca ob 3/10 dopoldne v veliki dvorani Trgovske doma.

Napisi na obrtnih obratovalnicah. Z 'vzornim pojasnilo Zbornice za trgovino, obrt in industrijo obvešča Združenje trgovcev v Ljubljani, da je mestno načelstvo rok za izvršitev š 138 obrtnega zakona podaljšalo do 31. maja t. l. Vsa ostala pojasnila daje uprava Združenja. — Preds. uprave.

Borza

Dne 28. februarja 1933.

Denar

V današnjem deviznem prometu so vsi devizni tečaji z izjemo Curiba, ki je ostal neizpremenjen, in Londona, ki se je uvrstil, znatno popustili.

Avstrijski šiling je bil na ljubljanski borzi v zasebnem kliringu zaključen po 9,20—9,25, na zagrebški borzi pa 9,10—9,20, zaključenih jih je bilo 15.000 po 9,15. Grški boni so notirali 36—37. Ljubljana. Amsterdam 2297,63—2308,99. Berlin 1356,80—1367,60. Bruselj 798,02. Curih 1108,35—1113,85. London 193,97—195,57. Newyork 5652,70—5690,96. Pariz 224,21—225,33. Praga 168,67—169,53. Trst 290,18—292,58.

Promet na zagrebški borzi je znašal brez kompenzacij 51.984 Din.

Curih. Pariz 20,21. London 17,55. Newyork 512. Bruselj 72. Milan 26,22. Madrid 42,60. Amsterdam 207,30. Berlin 122,50. Dunaj 72,045 (58,35). Stockholm 92,90. Oslo 89,80. Kopenhagen 78,10. Solija 3,73. Praga 15,22. Varšava 57,50. Atene 2,92. Carigrad 2,48. Bukarešta 3,08.

Vredno tni papirji

Tendenco za vojno škodo je nadalje slabejša pri popuščajočih tečajih. Dolarski papirji so se pa uvrstili.

Promet je bil na zagrebški borzi srednji in je znašal: vojna škoda 300 kom., begl. obv. 50,000 in 8% Bler. pos. 1000 dol. Nadalje je bilo zaključenih 10 delnic Trboveljske.

Ljubljana. 7% invest. pos. 44,50—47. vojna škoda 200 bl. 8% Bler. pos. 39—40, 7% Bler. pos. 36,50—37,50. Trboveljska 145—150.

Zagreb. Drž. papirji: 7% inv. pos. 44,50—47, agrarji 23—25, vojna škoda 195—197 (195, 198), 3. 102—195, 4. 105 bl., 6% begl. obv. 30,50—32 (31,5), 8% Bler. pos. 39,50—40,50 (40). 7% Bler. pos. 36,75—37, 7% pos. DHB 41—43. — Delnice: Priv. agr. banka 225—230, Sečerača Osjek 150 bl., Impex 50 bl., Isis 30 bl., Trboveljska 150—160 (150), Ragusea 100 bl.

Belgrad. Narodna banka 4000 bl., Priv. agrar. banka 229—232 (230), 7% inv. pos. 44—45, agrarji 24—25, vojna škoda 196—197 (198,197), 4. zaklj. 197, 5. zaklj. 200, 6% begl. obv. 31,75—32, 8% Bler. pos. 38,50—39 (39), 7% pos. DHB 41,50—42,50.

Dunaj. Podon.-savska-jadran. 60,75, Mundus 52, Alpine 11,35, Trboveljska 16,51.

Živina

Mariborski živinski sejem dne 28. februarja. Na današnji živinski sejem je bilo prignanih 7 konj,

9 bikov, 102 vola, 214 krav in 7 telet, skupaj 336 kom. Cene so bile sledeče: debeli voli 8—4 Din, poldebeli voli 1,50—2,50, plemenski voli 2,75—3, klavne krave debele 2—3,75, plemenske krave 1,25—2, krave klobasariče 1—1,50, mlada živina 3,50—4, teleta 4—5 Din za kilogram žive teže. Prodanih je bilo 200 komadov.

Dunajski prašijski sejem. (Poročilo tvrdke Edv. Saborsky & Co., Dunaj.) Pripeljanih je bilo 6732 pršutarjev in 5283 špeharjev, iz Jugoslavije 2250. Na kontumačnem trgu pa je bilo 388 špeharjev. — Cene: špeharji najboljši 1,65, 1. 1,56—1,60, II. 1,50—1,55, kmetski 1,42—1,58, najboljši 1,60, pršutarji 1,30—1,55, najboljši 1,60—1,70. Tendence: špeharji so se podražili za 5—7 grošev, cena pršutarjev pa je ostala neizpremenjena.

Specijelni entel oblek, ažuriranje, predtisk najhitrejša postrežba — najfinije delo pri

Matek & Mikeš, Ljubljana

poleg hotela Štrukelj

Vezenje raznovrstnih monogramov, perila, zaves, pregrinjal, entlanje, izdelovanje gumbic.

Velika izbira predtiskanih žen. ročnih del. Vsed najmodernejše ureditve podjetja — najnižje cene.

Samo še danes

oblastno dovoljena razprodaja

vse vrste manufakturnega blaga

Oblačilnica Ilirija

Ljubljana, Mestni trg 17, I. nadst.

MALI OGLASI

V malih oglasih velja vsaka beseda Din 1.—; ženitovanjski oglas Din 2.—. Najmanjši znesek za mali oglas Din 10.—. Mali oglas se plačuje tako pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska 3 mm visoka pečilna vrstica po Din 250. Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

Služkinja

vajena vseh hišnih del in ima veselje do kuhanja, želi službo hišne ali sobarice. Nastop takoj ali s 1. marcem. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 2160.

Abiturijent

realne gimnazije bi našel primerno službo. — Naslov pove upravnistvo »Slovenca« v Mariboru, pod št. 286.

Službodobne

Safarja

ali starejšega hlapca, izkušnega v vseh kmetijskih poslih, živinoreji in sadjarji, ki tudi sam dela, se išče v službo. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Priden in zanesljiv« št. 2182. (b)

Dve natakari

(donašalki jedil), pridne in prijetne zunanosti, se takaj sprejemata. — Predstaviti se v gostilni »K Orlu«, Zagreb, Frankopanska 13. (b)

Služkinja

dobi službo na gostilni. Pogoji: vajena kuhinjskih del, poštena, mlada in čedne zunanosti. Glede dogovora se zglasiti osebo. Naslov pove uprava »Slovenca« pod označko »Notranjska« št. 2186. (b)

Korespondentinja

z znanjem državnega jezika, angleščine, francosčine, nemščine in ruščine se sprejme. Ponudbe na upravo »Slovenca« v Mariboru, pod značko »Zanesljiva« št. 2202.

Mizar. pomočnika

dobro izvežbanega, sprejem takoj v Ljubljani. — Naslov v upr. »Slov.« pod št. 2159. (b)

Pouk

Šoferska šola E. Čeh

(bivša Camernikova šoferska šola) Ljubljana, Dunajska c. 36. Šola za poklicne šoferje in amaterje. Prospekti in pisanila zastoj in franko.

Denar

Vložne knjižice

kupite ali prodaste najbolje pri Komand družbi M. JANKOLE Ljubljana, Selenburgova ulica 6. II. Telefon 30-52. (d)

Iščem 400.000 Din na 1. mesto, plačam 9% obresti. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod št. 2162. (d)

Dam posojilo

50.000 Din na veleposojstvo — vključba na prvo mesto — nizke obresti. Alojz Freija, Zagreb, Drenovačka ulica 23. (d)

Posojilo Vam preskrbim na hranilne knjižice Mestne hranilnice ljubljanske, Ljubljanske kreditne banke in Prastredione — hitro, vestno in točno. Zato ne prodajajte knjižic, preden se ne oglasite pri meni. — Zore, Ljubljana, Gledališka ulica 12. (d)

Glasba

Citre poučuje

Emil Mesgolit, Prečna ulica 2-I. (g)

Stanovanja

IŠČEJO:

Mirna stranka

ena oseba s služkinjo — išče eno- ali dvosobno stanovanje, suho, solčno, v pritličju ali v prvem nadstropju, v mestu ali na periferiji, za maj. — Ponudbe pod »Mir« na upravo »Slov.« št. 2089.

ODDAJO:

Sobo

parketirano, v centru, za 1 do 2 osebi takoj oddam. Naslov pove upr. »Slov.« pod št. 2153. (s)

Prazno sobo

v centru mesta, zračno, s posebnim vhodom oddam. Naslov pove upr. »Slov.« pod št. 2158. (s)

Sostanovanko

sprejem. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 2191. (s)

Vnajem

ODDAJO:

Lep trgovski lokal s postranskimi prostori se odda v sredini mesta s 1. aprilom t. l. Povprašate v pisarni dr. Luckmana, Ljubljana, Gradišče 4.

Posredstva

Droben oglas v »Slovenca« posredstvo hitro prodaja, če že ne z gotovim denarjem pač kupca ti s knjižico da.

Več stavbnih parcel pri kolodvoru Vižmarje, se prodaja. — Pojasnila: Vižmarje št. 100. (p)

Več stavbnih parcel nasproti kolodvoru Dev. Mar. v Polju - prodam. Plačila sprejemam tudi v hranilnih knjižicah in vlogah. Pojasnila daje Jože Šeme, Tržič, Metova 1.

Več stavbnih parcel naprodaj v Vodmatu. — Proda se tudi na vložne knjižice. Poizve se pri I. Oražem. Moste. (p)

Enostanovanjska hiša z obsežnim vrtom v Vodmatu, oddaljena 2 min. od tramvaja se prodaja. Poizve se pri Josip Oražem Moste. (p)

Hišo kupim

s posestvom. Ponudbe na upr. »Slov.« Maribor, pod »Dobro« št. 2203. (p)

Kupimo

Srebrne krone

stare zlate in srebrne kupuje RAFINERIJA DRAGIH KOVIN - Ljubljana, Ilirska ulica 36, vhod z Vidovdanske ceste pri gostilni Možina.

Zobotrebe

v snopičih, nezavite, kupujem vsako količino. — Iščejo se zanesljivi nakupovalci. — Ponudbe z vzorci na: A. MARTEK Beograd, Vrazova 26

Deset panjev

obljudenih, eksportnih, z zdravimi in krepkimi družinami, ev. tudi Znidaršice, kupim koncem marca, če cena odgovarja. — Ponudbe na upr. »Slov.« pod »Čebele« št. 2184. (k)

Kupim motorno kolo s prikolico. Ponudbe na upravnistvo »Slovenca« v Mariboru, pod značko »Solidno« št. 2204.

Prodamo

Če avto svoj stari prodajal ali motorja bi znebil se rad, brž kupočev ti mogoče prižene Slovenec najmanjši inserat

Črn svetel premog po 38—40 Din franko dom prodaja samo Mejovšek Branko — Tattenbachova št. 13, telefon 2457. (l)

Polenovko

namočeno, priznana najboljšo — nudi delikatesa — špecerija Kovačič, Miklošičeva cesta 34. (l)

Ali že veste

da so »Jaffa« pomaranče vseh vrst, tudi čez ½ kg težke, najcenejše v delikatesi in špeceriji F. K. Kovačič, Miklošičeva cesta. (l)

Nov način izdelave riževega pudra

tvori razliko, te iznenadi

Nos z najgostim sijajem, najbolj raskava in najgostja koža dobiva naglo divno lepoto, ako se uporablja puder, ki je prirejen po novi metodi.

Poučna raziskovanja so iznašla novo sestavino, ki drži rižni puder ves dan na koži. Ta sestavina se zove »Vrhna pena«. Pomešana z riževim pudrom omogoča vsaki dami, da si ohrani kljub vetru ter hladnemu in deževnemu vremenu svežo in prekrasno polt. Da celo pri plesu v najbolj

razgreti plesni dvorani ostane njena polt brez najmanjše sledi sijaja ali masti. Vrhna pena je na patentiran način pomešana z pudrom Tokalon. Ta čudovita sestavina naredi puder Tokalon povsem drugačen in daje koži nepopisno lepo polt, kakršne ni mogoče doseči z navadnim pudrom.

40 hl dolenj. cvička

prvovrstnega, prodam za vložno knjižico »Ljudske posojilnice v Ljubljani«. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 2193. (l)

Nogavice, rokavice, robce, perilo, torbice, kravate

nizke cene samo pri PETELINC-u Ljubljana, ob vodi blizu Prešernovega spomenika.

Perje

kg 9 Din. belo čohano 36 Din kg. sivo čohano 34 Din in 24 Din kg. čisto belo puh perje 130 Din kg. Razpošiljam po p. u. cen. povzetju. L. Brozović, Zagreb Hlica 22.

Volna, svila, bombaž stalno v bogati izbiri v vseh vrstah za strojno obletanje in ročno dela po naimnižjih cenah pri trdki Karl Prelog Ljubljana — Židovska ul. in Stari trg

Ia suhe gobe

(Pilzen) 2 kg 90 Din; češpljeva marmelada 10 kg 70 Din; Ia suhe češplje 10 kg 68 Din; Ia linov med, garantir. čist 10 kg 145 Din; suhe hruške 10 kg 55 Din — razpošilja franko naročnik — G. Drechsler, Tuzla. (l)

Smrekove sadike

petletne, vzgojene na prostem v gozdu, popolnoma utriene, jako lepe rastli, 1000 komadov po Din 70 — oddaja, dokler traja zaloga, Uprava posestva Lepi dob, pošta Krmelj, Dolenjsko. (l)

Špecerijno moko

naših najboljših mlinov nudi naravnost v celotni količini in v mlevskih izdelkih A. VOLK LJUBLJANA Resnjeva cesta 34.

Obrt

Posteljne mreže

izdeluje in popravlja najceneje po naročilu Alojz Andlovic, Komenskega ul. 34. (t)

Krušno moko

in vse mlevske izdelke vedno sveže dobite pri A. & M. ZORMAN Ljubljana, Stari trg št. 32

Najugodnejši nakup pohištva!

Spalnice plesk 2000 Din omare pleskane 400 Din postelje pleskane 200 Din kuhinje komplet. 950 Din Imam veliko izbero vsakovrstnega modernar pohištva po naimnižjih cenah.

Andlovic

strojno mizarstvo Komenskega ul. 34.

Telefon 2059

Sveže najfineše norveške

Premog suha drva

Pogačnik, Bohoričeva ulica 4

ribje olje

iz lekarne dr. G. Piccolija v Ljubljani se priporoča bledim in slabotnim osebam.

V globoki žalosti naznanjamo, da je naša iskreno ljubljena hčerka in sestra, gospodična

Marija Hainer

uradnica

dne 28. t. m. po dolgem, mukepolnem trpljenju, mirno v Gospodu zaspala. Pogreb nepozabne bo v sredo, dne 1. marca 1933 ob 4 popoldne izpred mrtvaške veže splošne bolnišnice na pokopališču k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 28. febr. 1933.

Zalujoči ostali.

† Štefanija Lapajne roj. Guzelj naznanja v imenu svoje hčerke Marije in ostalih sorodnikov pretužno vest, da je danes po dolgi mučni bolezni, previden s tolažili sv. vere, v 72. letu starosti, umrl predobri soprog oziroma oče, svak in stric, gospod

Anton Lapajne

pisarniški ravnatelj v pok., na Grmu

Pogreb predragega nepozabnega pokojnika se bo vršil dne 2. marca t. l. ob 17 iz hiše žalosti, Nunska ulica št. 14, na mestno pokopališče.

Škofja Loka, dne 28. februarja 1933.

P. C. Wren:

Lepi Mihael

50

»Jesti ob enajsti uri, pa toplo in obilno, kuhar,« je velel Hank, ko se je pokazal na kuhinjskih vratih kuhar, ki je bil očitno presenečen nad našim vojaškim redom. Prišel je razsajati in kleti.

»Ali hoče, da mu pojasnim z roko?« je vprašal Hank tolmača.

Boldini je opozoril kuharja na to, da vedo rekruti prav dobro, kaj jim pripada in da jim to tudi mora dati. Če se bo jed zakasnila ali ako bodo obroki premajhni ali ako bo kdo čutil radi slabo pripravljene jedi kake nepopolne posledice, da ga bo veliki mož zmel v močnik. Če bi se kuhar kasneje pritožil ali sicer kako povzročil v Oranu kakšne neprijetnosti, da bi prišel velikan s par dobrimi prijatelji ponoči nazaj ter poskrbel, da zgine kuhar brez sledu s krova. Da, gotovo, da smo brezobzirna drhal, stari vojaki, ki se ne dajo oslepariti, in veliki je bivši ameriški boksarski prvak v težki teži. Ako bomo dobili mnogo in dobro jesti, ne bomo naznanili njegovega ropanja in njegovih goljufij...

Kuhar se je kazal, ko da bi ga vsa stvar močno zabavala, vendar je bil njegov smeh nekoliko prisiljen. »Mi bomo nastopili ob enajsti uri h kosilu, kuhar,« je rekel Hank, »podvizaj se in ostani zdrav za ta čas! Odstop!«

Ob enajstih je zapovedal Hank kakor seržant in z glasom, ki ga je bilo čuti po vsej ladji: »Pozor, nastop!« — Buddy se je sam izvolil za trobentača ter zažvižgal nekaj znak, ki naj bi vabil k jedi, dočim je Boldini zarjul: »V vrste, legijonarji!«

Način, kako so se vsi odzvali ukazu, me je poučil,

da sem bil jaz edini rekrut, ki še ni bil prej vojak. Temu se ni bilo čuditi, ker je v vseh evropskih deželah uvedena splošna vojaška dolžnost. Kakor sem kasneje zvedel, sta tudi Hank in Buddy že bila pri vojaki, in sicer v tisti odlični četi »Teksaskih jezdecov«.

Ne da bi zgubil kako besedo, je kuhar polnil skodele z vročo juho, v kateri je plavallo meso, Hank pa je dal vsakemu možu skodelo in hleb kruha.

Zvečer se je ponovil isti prizor. Jedli in posedli smo zadovoljno ter kadili in poslušali zgodbe lažnjivega kljukca, ki nam jih je pripovedoval Boldini.

Bahal se je s pripovedkami, ki niso prav nič povzdigovale njegove časti. Ako je človek smel verjeti njegovim besedam, je moral biti od sile pogumen, toda zelo nepošten. Pokazal se je za nenavadno drznega, pretkanega, skopega in grabežljivega. Vzlic vsej svoji prekanjenosti in lakomnosti se je nahajal sedaj tu vesel, da si je mogel dnevno prislužiti en sou ter se obvarovati stradanja.

Buddyju ni bil prav nič všeč.

»Sleparski zločinec,« je menil Buddy, »prekanjen in zahrbtn kakor kača!«

Tretjega dne smo ob svitanju zapazili afriško obalo. Po običajnem zajtrku je dejal Buddy Boldini, naj pride kuhar ven.

»Zakaj,« je vprašal kuhar zaničljivo.

Buddy mu je velel povedati, da je smrdljivec. propal tat, zopern lopov, tolovaj, nemaren piskroliz in ostuden slepar ter sramoten madež vseh ladijskih kuharjev.

Boldini pa mu je le rekel:

»Mali mož te nazivlje lažnjivega tatu in bojazljivega cucka. Pljune ti v obraz in se hoče s teboj boksati. Zelo majhen je, gospod kuhar!«

Buddy je bil resnično zelo majhen, in to je kuharja zavedlo v zmoto. Jaz sem se imel tedaj za amaterskega

boksarja. Buddy pa ni bil amater in kuhar ni bil boksar. Moral sem se takrat spomniti na nažrto, neokretno kačo in beznega munga, o čemer nam je nekoč pripovedoval stric Hector.

To je bilo vse prej pobijanje kakor pa navaden boj, kajti Buddy je bil neverjetno učen in je grdo zdelal grabežljivega lopova in sleparja. Ko se kuhar ni mogel dvigniti s tal, ga je Hank zavlekel v kuhinjo, mu spoštljivo vzel klobuk z glave, narahlo zaprl vrata, ko da bi prišel iz sobe, kjer imajo mrliča, ter rekel ravnodušno: »Tiho! Naj v miru počiva!«

Hank in Buddy nista nikoli dosegla kakega čina v legiji, pač pa sta imela visok čin v srcu vseh tistih, ki so ju poznali. Mi rekrutje bi jima sledili kamorkoli in smo jima slepo zaupali.

Iz morja so se pokazale čeri, pred nami se je razprostiralo majhno pristanišče in bližali smo se pristajališču.

Bili smo v Oranu, in korporal, ki bi se bil moral brigati za nas, se je ta čas privrkat pojavil pred nami; zapovedal nam je nastopiti in nas predal nekemu seržantu, ki je prišel na krov, da nas prevzame.

Seržant je prečital naša imena, se prepričal, da smo stali v četvorah ter znali razlikovati levo od desne ter nas je nato odvedel na obalo.

»V Afriki sem!« sem si rekel, ko smo korakali po širokih čistih cestah mesta, ki je imelo evropsko lice.

Hiše ob cestah so imele ploščate strehe. Strmeli smo na pol gole zamorce, Arabce, zavite v burnuse, videli smo francoske vojake, navadne evropske meščane ter sprehajajoče se dame in častnike. Ceste in ulice so postale čimdalje bolj ozke, in ko smo prišli iz mesta, je pred nami ležala puščava.

† Mungo je žival mačje vrste, ki živi v vzhodni Indiji in je smrtni sovražnik kače nacoarce.